

Šiame numery

Lietuva — tikėjimo žemė, kryžių žemė.
Kelionė ir viešnagė pas Tamošaičius.
Eilėraščiai iš literatūrinio
Lietuvos pogrindžio.
In memoriam:
Martin Heidegger (1889-1976).
Japonas ir estas apie M. K. Čiurlionį.
Lietuviškoji drama Amerikos
universitete.
Nauji leidiniai.
Filmų įvairumai.
Akademinės prošvaistės.

Kertinė paraštė

LIETUVA — TIKĖJIMO ŽEMĖ, KRYŽIŲ ŽEMĖ

Paryžiaus politinių raštų leidykla "Albatros" tokiu pavadinimu išleido 200 psl. dokumentuotą ir iliustruotą knygą. Jos autorius — prancūzas publicistas André Martin, jau anksčiau išleidęs kelias knygas, kuriose nagrinėjamos Sov. Sąjungos ir jos engiamų tautų problemos.

Savo pratarinėje A. Martin rašo norėjęs pavaizduoti dabartinę Lietuvos būklę todėl, kad šitas kraštas, nereikšmingas teritorijos, žemės turty ir gyventojų skaičiaus atžvilgiu, žadina susižavėjimą savo pasipriešinimu.

Gindami savo katalikišką tikėjimą, lietuviai, anot autoriaus, kovoja už savo tautinę nepriklausomybę. Prancūzams skaitytojams primenama, kad Baltijos valstybių užėmimo laikas buvęs gerai parinktas: jų okupacija sutapo su Paryžiaus užėmimu 1940 birželio viduryje. Išisą dešimtmetį Lietuva kovojo, apie 400.000 lietuvių buvo išvežta į Sibiro gulagus. Žmogiškai kalbant — rašo A. Martin —, šio Sov. Sąjungos praryto krašto likimas atrodo užantspauduotas.

Prancūzas autorius primena karčius tiesos žodžius, kuriuos prieš pora metų paskelbė amerikiečių laikraštis "Chicago Sun Times": "Lietuvos padėtis, deja, ne per daugiausia rūpėjo pasaulio visuomenei. Kaip gaila, kad Lietuva nėra nekatalikų kraštas, ir nepriklauso beivystančioms šalims. Jei taip būtų, gal tada ir Paulius VI apie ją prabilėtų... Kita vertus, tai — neturtingas kraštas, kurio požemiuose nėra brangių mineralų, nei naftos! Jei taip būtų, tada susidomėtų valstybininkai ir pramonės trestai! Taip, deja, tai tik kelių milijonų gyventojų, išvermingai siekiančių būti laisvais, kraštas. Ar gi tai nebūtų pakankamas pagrindas jiems padėti?"

Sustiprinti karčios patirties — tęsia A. Martin —, lietuviai remiasi tik Dievu, kad atsilaukėtų labai nelygioje kovoje. Giliai atjaušdamas "tikėjimo ir kryžių

žemės" likimą, prancūzas publicistas ir paruošė šią knygą apie nūdienę Lietuvą, pasinaudodamas daugiausia "LKB Kronikos" paskelbtąja medžiaga. Ją jis papildė kitais kruopščiai surinktais faktais ir liudijimais. Tokiu būdu jam pavyko gana tiksliai pavaizduoti pačią naujausiąją kovojančios ir kenčiančios Lietuvos istoriją.

Visas knygos turinys padalintas į 15 skyrelių, kurių pirmasis prasideda Romu Kalanta, o paskutinisys baigiamas Nijole Sadūnaite. Knygos viduryje įdėti aštuoni iliustracijų puslapiai: Baltijos valstybių žemėlapis, "LKB Kronikos" 20 nr. titulinio puslapio ir dviejų kitų puslapių faktišilės, Aušros Vartų Dievo Motinos atvaizdas, padidinta Nijolės Sadūnaite's nuotrauka, Sibiro lietuvių maldaknygės rankraščio natūralaus dydžio faktišilės. Kitose nuotraukose matyti gatvė, vedanti į Aušros Vartus, Kryžių kalnas prie Šiaulių, dievdirbio Vinco Svirskio sodybinis kryžius Kėdainių rajone, Sibiro lietuvių tremtinių kapai, Žemaitijos kalvarių kryžius ir meniškas sodybos kryžius Aukštaitijoje.

Atskirame knygos skyrelyje nušviečiama "LKB Kronikos" atsiradimo priežastis ir jos didžiulė reikšmė. Autorius kritiškai vertina vad. laisvojo pasaulio vi-uomenės laikyseną Lietuvos atžvilgiu ir negaili nemalonių tiesos žodžių. Plačiai aprašomi ateistinio žmonių prievartavimo atvejai, tvirtas Lietuvos Bažnyčios, kunigų ir tikinčiųjų pasipriešinimas; dvasinės rezistencijos principai ir programa, Simo Kudirkos, kunigų, Kronikos ir religinės spaudos leidėjų teismai. Knygoje pasakojama apie iš Lietuvos kilusių Ukrainos unitų apaštalą kun. Bernardą Mickevičių, apie Gudijos katalikus. Kiek sunkiau suprasti, kodėl auroriul atrodė reikalinga išspausdinti dokumentinį pranešimą iš Latvijos apie labai nekunigišką

(Nukelta į 2 psl.)

KELIONĖ IR VIEŠNAGĖ PAS TAMOŠAIČIUS

Malonūs prisiminimai dail. Antano Tamošaičio septyniadesimt metų sukakties proga

JURGIS JANKUS

Mielas Kazy,

Kadaise už sienų sukuriuojant žiemai, mano kambario jaukuman neučia atėjo vasaros nostalgija. Tokion nuotaikon išbri-dęs, verčiau ką tik atėjusį laik-raštį, mažai tesuvokdamas, kas jame surašyta, kai akis užkliuvo, kad ši viduržiemį Antanui Tamošaičiui sueina septyniadesimt metų. Tas priminimas dar labiau panardino į praeitą va-sarą.

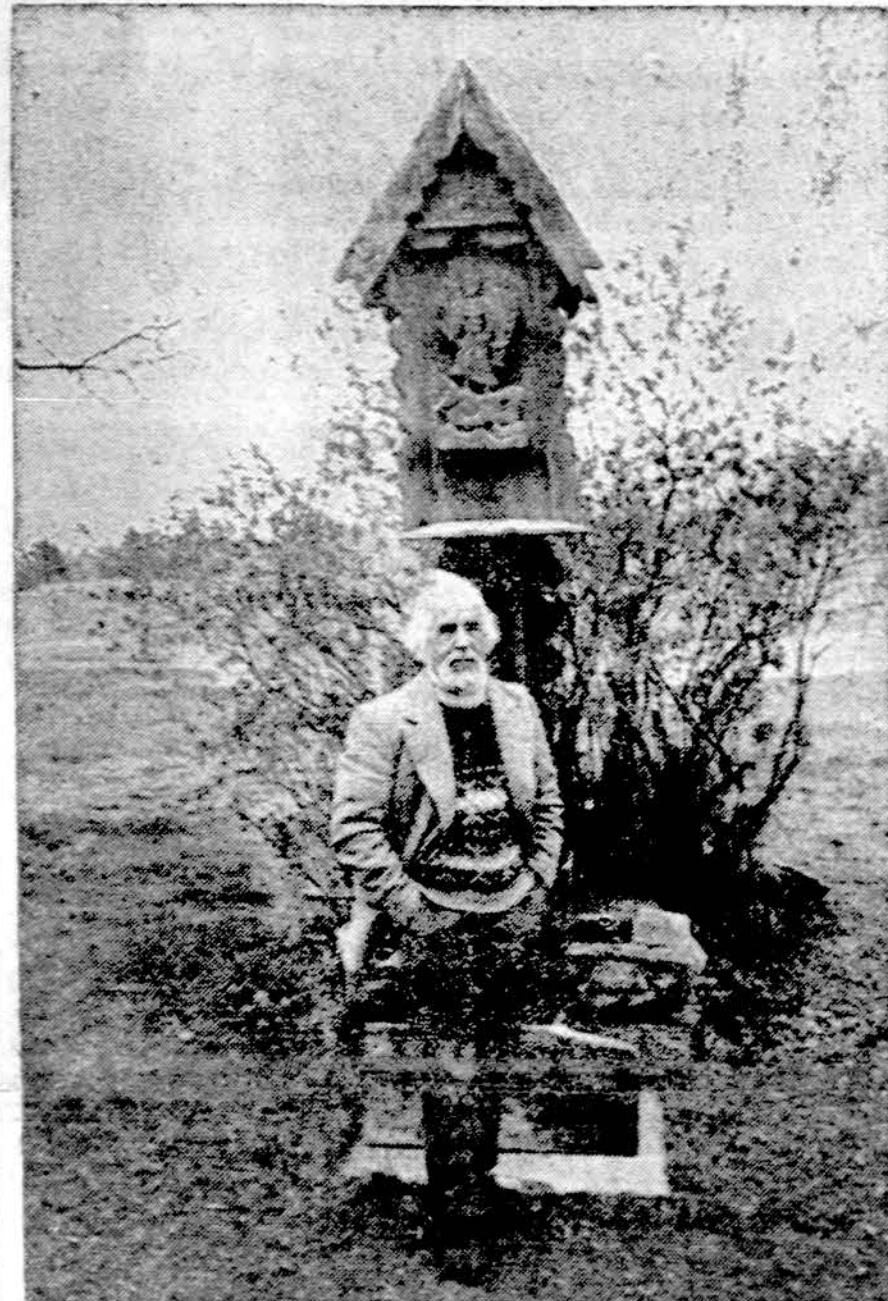
Juk vasarai net gerai dar ne-įsibėgėjus, buvau Antano Tamošaičio pastogėje. Ne vienas — keturiose. Mudu su žmona ir Alfonsas Dargis taip pat su žmo-na. Tada Tamošaitis buvo toks pilnas gyvumo, kad išvažiavę spēliojom, kiek galėtų būti jam me-tų. Nebepamenu, kuri iš mote-riškių spējo apie penketą dešim-čių, bet mudviem su Alfonsu, sudėliojus praeities metus ir tų metų įvykius, pirmosi daug di-desnis skaitmuo. Sutarėm grįže namo pasižiūrėti į knygas, bet, tur būt, išėjo iš galvos, kad laikraščio žinutė taip nelauktai užklupo. Jau septyniadesimti! Kad ji kur galai! Juk tai am-žius, kai daugumai užpakalis ima liktis nuo žmogaus per tris sprin-džius, kaip sakydavo mano tė-vas, o Antanas, bėgdamas per Kingstono brūzgynus, dar savo paties žingsnius pralenkia. Ne, tada nė vienam neatėjo į gal-vą, kad jis jau pačiam septy-niadesimtmėčio prieangy.

Is tikrųjų mudu su Alfonsu dažnai panūdavam į aplanky-ti, o ir jis pats, kur sutikdamas, vis primindavo, kad dar nesam-buvę jo išgarsėjusiam paupy (ar paežerėj). Grįždami iš toron-

tiškės Alfonso Dargio parodos, jau tvirtai sutarėm, kad, ožams kiek labiau apšilus ir balutėms pasausėjus, tikrai patrauksim į jo pusę. Ypač, kad ir jis pats, at-vykęs pasiūrėti Alfonso darbų, dar kartą priminė senus kvieti-mus.

Zinoma, tuo pačiu kinkymu pasidairėm ir plačiau. Pervaziavom Adirondacko kalnus, kurių, važiuojant keliais, kaip ir nema-tyti. Ivažiuoji į miškus, kaip į žalią tunelį, kai kur žybtieri eže-rėlis, kai kur pro medžių pras-keibą išlenda padūmavęs gūb-rys, ir vėl lendi į tunelį. Tik nuo White Face viršūnės gali apmesti į visas puses tolimam melsvume dingstančiu akiračiu teapibrėžta, raukšlių raukšlėmis susimėčiusi, žemės ratą. Gražu! Šalta, bet geras megtinis ir vėjo neperlendamas švarkas padeda užmiršti ir tą. Valandas klajo-tum po akmenynus, stebėdamas, kaip pralekiančių debesų šešė-liai keičia kalnų ir tarp jų iš-sibarsčiusių ežerų spalvas. Ima noras palaukti saulėleidžio, pa-matyti, kaip, slėniams jau sken-dint tamsume, aukštieji kaubur-riai dar švyti besileidžiančios saulės raudonyje. Niekada ne-mačiau tokių plotų skėstančių saulėleidy. Turėtų būti gražu.

Ant kalno viršūnės paašikėjo, kad Alfonsas nei žemiškų aukš-tumų, nei žemyn į prarajas bė-gančių stačių šlaitų nemėgsta, užtat meno aukštumos jį patrau-kia. Ne tik patraukia, bet lipin-te prilipina. Kai ties Cornwalliu dairėmės po milžinišką užtvanką ir didžiulius šliuzus, perkelian-čius jūros laivus į didžiulius ežerus, Kanados elektrinėje prie

Dailininkas Antanas Tamošaitis, šiemet atšventęs 70 metų amžiaus sukaktį (g. 1906. II. 15) prie lietuviškos koplytėlės savo sodyboje, Kingston, Ontario, Kanadoje.

(Nuotr. J. Urbano)

didžiulio muralio jis prilipo, kaip musė prie medaus. Jeigu ne va-dovė, skubinusi tolyn, kažin kiek būtų stovėjęs ir žiūrėjęs iš vi-sokių atstumų ir visokių kam-pų tikrai gerą darbą.

Gera, kad Kanada su Jung-tinėmis Valstybėmis laiku susita-rė tą, iš vienos vietos akim ne-apmetamą, technikos stebuklą pastatyti. Dabar vargu ar bega-lėtų. Gamtos apsaugininkai su-skaitytų kiekvieną balutę, kiek-vieną griovelį ir neleistų jų su-

gadinti. Reikėtų abiem kraštam metų metus tasytis po savo pa-čių teismus, ir tai vargu kas iš-eitų, o tada padarė. Ne tik pa-sokių atstumų ir visokių kam-pų tikrai gerą darbą.

Grijtant prie meno aukštumų, tai jų tikėjimės rasti Ottavos Tautinėje meno galerijoje. Ir pa-taikėm! Apatiniai bene trys aukštai užimti šiuolaikinio me-

no, žiurlioniškai tariant, ne pas-tipusio šuns neverta paroda. Vaikščiojom ir stebėjomės (jeigu šiais laikais dar galima stebė-tis), kokia išmintis ar išminties bankrotas užleido puikiausiai įrengtas sales pademonstruoti ki-tam, dvasios ar talento, bankro-tui. Kas ieško nuosmūgio, geres-nės vietos nebegalėtų rasti. Sa-kyčiau — tai nebe nuosmūkis, bet nuosmūgio nuosmūkis. Štai vienos salės pakraščiu iš kljuo-tės sukalta eilė keturkampių bū-delių. Pastatyk dar po stalėlį ir pardavinėk bandeles, riestainius ir dešreles, o priešais, kitam pa-sieny tokia pat eilė, kiek pasuk-tų į šoną — tikros tupyklos, tik durų betruksta. Antra ver-tus, šiame apsinuoginimo amžiu-je kam jų ir bereikia. Kitur per visą salę sukrauta eilė plytų. Pradžioj bene per keturias aukš-tumo, po kelių plytų — per tris, paskum per dvi, o gale pats il-giausias tarpas per vieną. "Kas čia" klausiu sargą. "Moderni skulptūra", atsako labai rimtu veidu. Net nešypteli. Tur būt, bijo įžeisti šiuolaikinio genijaus šedevrą. Gretimose salėse prie sie-nos stovi vieno colio storumo, keturių colių platumo ir kokių devynių, o gal ir dešimties pė-du aukštumo lenta, nutepta raudonais dažais, kitur keturių pėdų pločio ir aštuonių pėdų ilgio kljuotės lapas, perdalytas į keturius nelygius keturkampius. Du mėlyni, du raudoni. Vieną dažant, pakabinta per daug dažų, ir pora raudonų dribsnių nusidriekę per mėlyną plotą ir gale sudžiūvę į lašą. Toks me-nas nesvetimas ir man. Kai pir-mą sykį dažiau namą, ne vienas toks nuvarvėjimas akis badė. Tik ten buvo neišmanymas, o čia didelis menas. Pagaliau pirma-me aukšte, vienos salės vidury randu iš metalinių plokščių sraigteliais susuktą didelę ketur-kampę dėžę. Gretimose salėse ki-tą tokią pat. Pagalvoju: tur būt, pripils žemių ir įsodins kokius augalus, bet dėl visa ko paklau-siu prie lango stovinčios unifor-muotos mergaitės: "Kas čia bus?" — ir parodau ranką į dėžę. "Čia nebus, bet yra", atsako su šypsniu. "Čia skulptūros", pride-da. "O aš maniau, kad dėžės augalams" — pasiaiškinau. "Aš irgi galvoju, kad tam jos tiktų", pritaria. "Arba arkliai girdyti", nueina per mintį, bet nebepasa-kau. Abu nusijuokiam. Toji ne-bijo įžeisti šiuolaikinio genijaus kūrinį. Gal todėl, kad pati dar jaunutė ir pakankamai graži, šimta kartų vertesnė žiūrėti už tas vidury salių pakępsintas dė-žes, lyg būtų Dovydai ar Pietos. Vėliau Upper Canada Willage mačiau vertesnių. Ten šiukšlain-džiams laikyti sukalts tokios pat dėžės iš grubaus, oro atmainų iš-dėveto, imantriais piešiniais iš-graviuoto, medžio, kad nors valandom stovėt ir grožėtis. Ko-dėl niekam neatėjo į galvą jų nu-vežti į tą meno galeriją? Tikrai būtų buvę ko pasiūrėti.

Stebėjau Dargį. Išėjo tylus, pri-slėgtas, lyg iš lavoninės. Nė kruopelės to entuziazmo, kuriuo mačiau trykstantį, kai vėliau Adirondackų kalnuose žiūrinė-jom pakelėse granito gabalus. Brolyti tu manol! Kiekvienam būtų verta pamatyti, kiek tam žemaiti yra kūrybinio karščio, arba kai anksčiau, žiūrinedamas

Vakare pas Anastaziją ir Antaną Tamošaičius. Iš kairės į dešinę: K. Jankienė, L. Dargienė, A. Tamošaitis ir Alf. Dargis.

Nuotr. Jurgio Jankaus

(Nukelta į 2 psl.)

KELIONĖ IR VIEŠNAGĖ PAS TAMOŠAIČIUS

(Atkelta iš 1 psl.)

Tamošaičių darbus, bakstelėdavo į šoną, ir susidurdavo: "Tas geras! U."

Ar šiaip, Kazy, suktum, ar taip, vis tiek visos savaitės pasitrunko išspūdziai neatsveria vienos paros pasitrainiojimo pas Tamošaičius. Čia ir turtai kitokie, kita ir atmosfera. Jėjos į kieman, pasijunti lyg būtum sugrįžęs namo. Gal todėl į Tamošaičius taip patraukia kiekviena pravažiūjanti. Tik ji surasti tai jau reikia laimės. Adresą turim, bet toks adresas tik pašūninkui, kuris, matyti, žino tik jam vienam nežinomą pasalojį. O mes, šiaip, čia buvusių žmonių sūnų, kad Tamošaičių stogas yra puoštas žirgeliais. Vėžinėjom, stengiamės neskubėti, dairomes ir tai aš pats pražiopsojau. Tik Alfonso dailininkas akis užkliuvo.

— Jau pravažiavai! — sušuko. — Buvo žirgeliai, ar nematė? Kaip žemaitijoj. Stovi ant stogo ir žvengia!

Klusniai apsiukę ratą kažin kokio motelio kieme, ir grįžtam lankyti sūduviečio po žemaitiškais žirgeliais.

Tikrai iš medžio šakų išlenda žirgeliai, o tuoj ir visas kiemas, pristatytas juodų susmaugintų kolonų ir tokių pat juodų vazu. Kiek toliau per žolę plaukia laivas.

— Nepalikit ratų prie kelio, — moja Antanas. — Vėžiuokit šlaupus vartų, į kiemą.

Sustojam, išlipam, sveiknamės. Jis baltas, kaip Brazdžio nuo vėsnos viršūnė, bet tas baltumas nelenkia jam galvos, anaiptol nespaudžia ir viso prie žemės.

Viduje ne butas, bet muziejus. Paviekslai, kilimai, audiniai, senų senovės liaudies drožiniai, žibintai, ratelis, švento Jurgio raizginys — medinė išpauštineta lenta. Prie jos Alfonso akys prilimpa ir nebeatsitraukia. Jeigu būtų medus, skaytum, matai, kaip selės per barzdą varvė.

— Nugi va. — beveik sušunka. — Kam tu čia laikai jį užkėš? Pridirbk antspaud. Kiekvienas norės turėti seną, originalų lietuvišką medžio raizginį. Po penkiasdešimt dolerių eis, kaip saldinais.

Antanas šypsosi pro nubalus barzdos plaukus: — Kad tau, Alfonsai, vis pinigais, vis pinigais.

Alfonso irgi šypsteli, mirteli viena akim, dunksteli alkūne man į šoną: — Žiūrėk, kas kam prikaišioja pinigą.

Tai man, o Antanui: — Ka čia pats... Juk visi žinom: kur penki žydai nieko nebepadarė, pavesk reikala Tamošaičius. Jis kaip mat sutvarkys.

Abu žiūri į vienas kitą ir abu juokiasi. Visi žinom, kad ne vienas žodis nebuvo pasakytas piktam. Tai tik bičiuliškas pasibadyimas.

Kai Anastazija sukasi virtuvėje ir apie stalą, Antanas nusiveda mus skersai kiemą į kitą namą — studiją. Čia juodu dirba. Didokos salikės sienos nukabinėtos paveiksiais ir kilimais. Čia yra ir Tamošaičių du projektai, pagal kuriuos padaryti kilimai kabos Kingstono rotušėje. Kituose kambariuose ir kambarėliuose staklės su apmestais audiniais ir kilimais, krūvos jo paties ir Anastazijos darbu. Dargis sustoja prie didelio paveiklo ir, atrodo, negali atplėsti akių. Didžiulis plotas išpintas skersiniais ruožais sodrumu varvančiomis spalvomis, viskas supinta ir prasminga, bet tik jaučiama, o ne suvokiama mintį.

— Čia jos kilimo projektas, — praeidamas pasėbi Antanas ir ima rausti krūvoj paveikly. Jam čia viskas paprasta ir

įprasta, o mūsų akis daug kas patraukia. Tarpais patraukia taip, kad nenori ir paleisti.

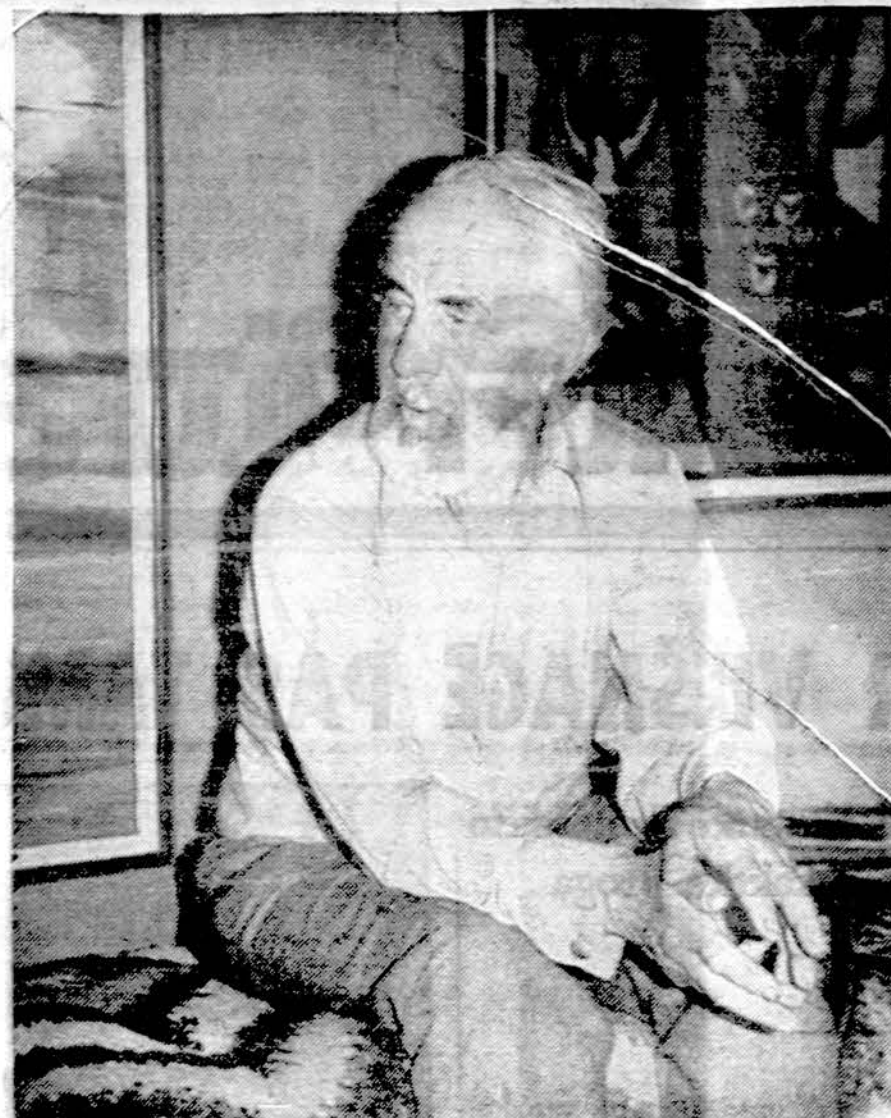
Ir kitus paveikslius žiūrindamas, Alfonsas vis meta akį į tą kampe stovintį didįjį. Vienu tarpu kumšteli man ir tyliai pasako: "Tas geras!" Net ir vėliau, kai važinėjom po kalnus, jis bent porą kartų ta pati pakartojo. Turbūt, geras, kad neužmiršo net namo grįžęs. Vis prisimindavo tą Tamošaitienės paveiklą ir dar kitą Tamošaičių, pakabiną siurajame kambarėje dešinėje pusėje. Toki, kuriame dar žymu jo spygliuotiniu ruožu, bet jau nuspyglintu, tarpstančiu bendram paveiklo pilkume kartu su peržvelgiamojo eadėje išimėčiūsių tirsstančių peizažais. Patiko ir mudviej, bet kai užvažavom tik pasidairyti, tik su asaron išėnė, ir turėjom tik pasigražinti, tyliai pasisėbėti darbo gražumu, išystant dar kartą pažvelgti per petį, kad ilgiau išnešiotum atmintį ligi šiol niekur nebūta, niekur nematyta nauja pasauli. Negali žmogus susinėti į savo pašūre visus pasaulio gražumus, nors ir tik savuosius, tik lietuviškus, nors ir gobsumas grožio varyte varo.

Sudoroje ponios Anastazijos paruošta anti, supylę šiek tiek skystesnių dalykų, kad būtų jai kur paplaukioti, patraukė ir pavandė. Sako, reikia pėstiesiems, kelutis tarpais tebesas dar minkštas, bet po tokių pietų pėstiesiems ir geriau. Kelutis raitosi per mišką, apačioj užtraukta brūzgynais. Sako, krūmai ir keletui buvo beužtraukia, sukęs galvą, kaip juos nukapati. Kelutis netrumpas, gero kilometro ilgumo, kur toki galvą ranka nuskinai, tai nuėmęs pievos piaušamos mašinėlės dangtį ir pravažiavęs su atvira. Mašinėlė sulūžusi, bet krūmus spėjęs nukapati. Vairų išvykoms pasakojas, jog turis vėlinia, tą kelutį dantimis pravalant. Jeigu netiki, tai kitą kartą kada nors ir patį vėlinį jiems parodysias. Ausimis klausau Antano pasakų, o akimis dairausi į šalis grybu. Toks jau vaikystė. Iproitis. Kai tik įėjau į mišką, aš kys tuoj ir nyra į samaną.

Miškas ima retėti, kelutis pasyra pakalnė, ir prieš akis atsiranda vanduo. Gražu. Ramybė. Atrodo, kad neramių vienas per kitą lipančių žmonių skruzdėlynas pasilikto kitoje planetoje. Prie statuso šlaito prisiglaudęs namelis. Čia savo pėdas yra įmynę daugybė mūsų kurybingųjų žmonių. Ir Aistis, ir Vaičiulaitis, ir Nagys, ir Rimdis... Kas juos visus atsimins. Tamošaitis tai atsimena ir

Antanas Tamošaitis

"Mane kankina Ciurlionis" — Antanas Tamošaitis. Nuotr. Jurgio Jankaus

Anastazija Tamošaitienė staklės

Nuotrauka Jurgio Jankaus

apie kiekvieno buvimą turi ką pasakyti. Vieni čia rašė, kiti piešė, dar kiti tik sėdėjo laively ir akių nuo plūdės neatitraukė. Kai kurie mėgo tik tą kambarėlį, ne kitą. Ramūnas, pasiprašęs laivelį, išplaukė į vandenį ir, susižavėjimo pagautas, užrėliavo lietuviškai, kad net kaimynai subėgo gelbėti. Manė, kad tas žmogus su visu laiveliu skęsta. Rodo parantę, rodo kambarius, vis atsimeina dar kokį svečią. Tą, kuris porą ar trejetą savičių čia praleido ir tą, kuris tik vieną naktį nakvojo, net ir tą, kuris tik prabėgdamas pasižvalgyti sustojė.

— Klausyk, Antanai, — sakau. — Padaryk didelę lentą, surašyk visus čia buvusius, prie kiekvieno pridėk jo pačiam paliktą mintį, turėsim savo kultūrinių litaniją.

Nusijukėm. Kvailos minties kitaip ir negalėjom užbaigti. Tik vėliau, kai dienos išpūdziai apgultas net auštant dar negalėjau užmigtį, toji mintis vėl grįžo atgal, tik jau kitaip išsilukstenuši, žymiai brandesnė, nors dar be aiškių kontūrų. Juk čia nebeeilinė vieta klajonių svetimuose tyruose. Vietą, kur daug kas stabtėrejo atsikvėpti ir to atsikvėpti išsinešė ilgam. Ir seni ir jauni, ir patys mažiausi skautukai, kurių būriai pereina per tuos brūzgynus ir per kultūrinių verbių prikimštus Tamošaičių kambarius. Kai svetimas ateis, visus nebepakartojamus momentus nubrauks atgalia ranka kaip porą mašalų nuo kaktos.

Antanas pasiūlė nakvoti pavandėnėje. Sako, moterys gali pasilikti, o mes sugrįšim, atnešim vakarienę, ir po to visa naktis bus mūsų ir uodu. Dėl tų uodu moterys nusprendė, kad jom lyg ir būtų smagiau nakvoti arčiau virtuvės šilumos. Tada su tarėm visi eiti atgal, o po vakarienės sugrįžti tik vyrams. Einant Tamošaitis ir išsineko, kad juodu suką galvą, ką su tuo didžiuliu plotu daryti. Sako, gyvenimas vis tiek linksta į galą. Tada toji mintis taip ir prabėgo, bet neįdilo. Taip juk lengva viską parduoti, išeiti, palikti, tegu svetimieli užtrina paskutines pėdas, kad nė ženklo nebeliktų, kad čia kada buvo lietuviško atsigalvimo priebeiga. Kas šiandien žinom, kur Krėvė, kur Kirša, kur Galdikas, kur daugelis kitų išėjusių, bedėdami mintį prie minties, tepini prie tepinio takus kambario grindyse pramynę, lentas prastovėję. Kodėl kam nors neperimti Tamošaitynės, kodėl neįkurti ten tamošaitiško lietuviškos parko, atgaivingos užuobėgos. Žinau, daug kas pasakys neapraktiška, per brangų. Taip nakties tylume tada, vartydamasis nuo vieno šono ant kito, norėjau sušukti: meskim buvę tik prakeiktai praktiški, kad iš savos kultūros ūgdymo vis norim centą pelno išspausiti. Būkime ir kurybingi. Praktiškas tik su kurybingumu tesusietas išlaiko tautos gyvas. Šiandien reikia sugebėti išleisti, kad rytoj būtų šviesiau, kad bent dalelė praktiškojo pelno ateity žydėtų kultūrinio palikimo žiedais.

Pasakų paukštė

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

elgesio saugumo bendradarbių latvių katalikų kuniga Budze. Gana idomūs knygos gale išspausdinti lenkų vienuolių, aplankiusių Lietuvą, liudijimai, kurie patvirtina sunkia lietuvių padėtį ir didvyriškas liukinčių pasipriešinimo pastangas.

Užbaigos žodyje André Martin rašo: "Romo Kalantos auka 1972 m. ir tais pačiais metais pasirodęs "LKB Kronikos" pirmasis numeris žymi tą patį posūkį: po 22 metų sovietinės okupacijos pasipriešinimas Baltijos kraštuose vyksta toliau!"

"Truputį pagalvokime — teisia autorius — po 22 metų teroro, deportacijų, sunaikinto elito, kuris prieš karą stovėjo visuotinės kultūros priekyje Gimes ar nelaisvėje išaugęs jaunimas drįsta pasakyti "ne" sovietiniam milžinui!"

Knyga skoningai išleista. Viena kitas netikslumas ar lietu-

no ant kito, norėjau sušukti: meskim buvę tik prakeiktai praktiški, kad iš savos kultūros ūgdymo vis norim centą pelno išspausiti. Būkime ir kurybingi. Praktiškas tik su kurybingumu tesusietas išlaiko tautos gyvas. Šiandien reikia sugebėti išleisti, kad rytoj būtų šviesiau, kad bent dalelė praktiškojo pelno ateity žydėtų kultūrinio palikimo žiedais.

Bevalgant vakarienę, kalbos nusiuko į tą, kaip kuris dailininkas mėgina išsakyti save, nukrypo į pačią kiekvieno paveiklo kūrimo techniką. Pasirodo, kad Tamošaitis ypač dėmėjosi ir domisi ta sritimi. Jis pergrįžęs visą prieinamą taisyklėmis literatūrą, pats išbandęs daugybę būdų, vis ieškojęs ir tebeieško, kaip galėtų tikriausiai sudėti į drobės savo svajones, savo vizijas, kurios samonėje tokios ryškios, tokios konkrečios, bet, kai reikia tą patį perkelti į drobę, užkliūva už nežinojimo, kaip jas lygiai tokias pat išpausti į paveikslą.

Mane kankina Ciurlionis, — staiga pakėlęs akis nuo ant kelių sudėtų pirštų pasako Antanas. — Jis buvo atradęs kokią paslaptį, kurios mes nė vienas negalim rasti. Jo spalvos tokios paprastos, bet kartu ir tokios vaiksios, kad viena kitos visiškai neužstoja.

Jis šneka rimtu, didelio susimastymo paliestu veidu. — Palaukit, aš jums parodysiu, — pakyla ir išeina.

Atmėgęs paskleidžia glėbį nedidelio formato paveikslų. Visi abstraktai, griežtai nedaiktiniai, nubėrėti keisčiausiai viena su kita susipynusiomis spalvų dėmėmis. Kai kurie — nuostabiai gražios miniatiūros. Jeigu galėtum jas ištempti ir kilapėdžius paveikslius, žiūrėtum ir negalėtum akių atitraukti. Dargis į vieną ilgai žiūri net prisimerkęs, pasikiša po pažasčia. — Ar galiu tą paimti? — pasako.

— Nors ir kelis, — nepakeldamas galvos, leidžia Tamošaitis ir vėl verčiasi po paveikslukus. — Čia tik mano visokiųsiu bandymai. Aš tik noriu jums surasti čia vieną toki... Man vis rūpėjo, kaip Galdikas padaro savo medžius, debesis. Megindavau vienaip ir kitaip — neišėina. Taip minkštai, plačiai. O į jo studiją kojos nekelsi. Žmonos neįsileidavo. Bet viena sykį ir nužiūrėjau. Užpila dažų, palenkia į vieną šoną, palenkia į kitą, kad nubėgtų tiek, kiek nori, pakelia, sustabdo. Ir viskas. Va šie jums ir mano Galdikas.

Ištraukia "paveiksluką. Tikrai Galdiko braižas. Pilokas, ne galdikinis spalvos, bet braižas jo.

— Tai ką? Per plyši nužiūrėjai? — juokiasi Dargis.

— Ar svarbu kaip. Svarbu, kad nužiūrėjau, — atsijuokia Tamošaitis.

Paskum pakloja pluoštus savo grafikos darbų, po to iš kažin kur atsiranda nuostabi ranka akvarelės padarytų tautinių rūbų pavyzdžių. Jie dar iš Nepriklausomos Lietuvos laikų ir turėjo sudaryti impozantišką Sodžiaus meno tomą.

Paveikslams per rankas einant, (Nukelta į 5 psl.)

masis numeris žymi tą patį posūkį: po 22 metų sovietinės okupacijos pasipriešinimas Baltijos kraštuose vyksta toliau!"

"Truputį pagalvokime — teisia autorius — po 22 metų teroro, deportacijų, sunaikinto elito, kuris prieš karą stovėjo visuotinės kultūros priekyje Gimes ar nelaisvėje išaugęs jaunimas drįsta pasakyti "ne" sovietiniam milžinui!"

Knyga skoningai išleista. Viena kitas netikslumas ar lietu-

no ant kito, norėjau sušukti: meskim buvę tik prakeiktai praktiški, kad iš savos kultūros ūgdymo vis norim centą pelno išspausiti. Būkime ir kurybingi. Praktiškas tik su kurybingumu tesusietas išlaiko tautos gyvas. Šiandien reikia sugebėti išleisti, kad rytoj būtų šviesiau, kad bent dalelė praktiškojo pelno ateity žydėtų kultūrinio palikimo žiedais.

DR. ANNA BALIUNAS
2858 West 63rd Street
AKTŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLIO LIGOS
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akusherija ir moterų ligos
Ginekologinė chirurgija
6448 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building). Tel. LU 5-6446
Pirmos ligonius pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti 371-8004.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12.4 val. popiet. ir 6.3 val. vak. Šeštad. pagal susitarimą. Trečiadieniais išvyksta.
Ofiso tel. WA 5-3070
Resid. tel. Waltham 5-3048

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm., ketv. 1 iki 6 val. popiet. Antrad., penktad. 1-5. Treč. ir šeštad. tik susitarus.

DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
3708 West 51st Street
Tel. GR 6-3400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penkt. 10-4. Šeštad. 10-3 val.
Ofs. tel. 735-4477; Rez. 246-2839

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
Specialybė — Nervų ir Raumėnų Ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6448 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą.
Resid. tel. — GI 8-6878

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSERIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave. WA 5-2678
Valandos pagal susitarimą. Jei neatliepia, skambinti: MI 1-0001.

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 100th Street
Valandos pagal susitarimą.
Ofiso telefon. PR 8-2230

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JONSA
VAIKŲ LIGOS
2856 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. ir nuo 6 iki 8 val. vak. Šeštad. nuo 1 iki 4 val.
Ofs. PO 7-4000 Rez. GA 5-7275

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą.
Tel. 480-4441 — 861-4605

DR. K. A. V. JUCAS
DERMATOLOGIJĄ — CHIRURGIJĄ
1602 No. Western Avenue
5214 No. Western Avenue
Telef. atsakomas 12 valandų.
Vid. telefonas 652-1381

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 19th Court, Cicero
Val. kasdien 10.15 ir 6.3 val. Trečiadieniais ir šeštadieniais pagal susitarimą.

visų vardu korektūros klaidos nesumenkina leidinio vertės. Net ir gerai su dabartinės Lietuvos problemomis susipažinusiems skaitytojui ši knyga bus įdomi skaityti, jau nekalbant apie tuos, kurie labai mažai ką nors yra apie Lietuvą girdę. Ši knyga tikrai verta kuo platesnio paskleidimo prancūziškai kalbančiame pasaulyje. Reikėtų nuosirdžiai padėkoti autoriui ir tiems, kurie jam padėjo šią reikalingą knygą paruošti ir išleisti.

Dr. J. Labutis

André Martin: LITUANIE — TERRE DE FOI, TERRE DE CROIX
Albatros, Paris 1976.

Tel. ofiso ir buto: OLYMPIC 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1448 So. 50th Ave., Cicero
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vak. Šeštadieniais 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 4-1511
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvės gydytojas)
3925 West 50th Street
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 12.4 val. popiet. ir 6.3 val. vak. Šeštad. pagal susitarimą; trečiadieniais išvyksta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGAS
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGOS SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7136 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val. ryt. iki 1 val. popiet.
Ofiso tel. RE 7-1168; resid. 239-2919
Ofiso tel. 4-1818; Resid. PR 6-9991

DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidinės ligos.
2454 West 71st Street
(71-oje ir Campbell Ave. kampas)
Val. pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. 8 iki 7 val. p.p. Tik susitarus.

Tel. 778-6565
DR. VIDAS J. NEMICKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Valandos pagal susitarimą

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KAROSAITE
7051 So. Washburn, tel. 778-6700
Pritaikomi akiniai, pagal gydytojų receptus.
Didelis akinų rėmų pasirinkimas.
Val. pirm., antr., penkt. 10-530
Ketv. 1-5 val. vak. Šešt. 10-4 val. p. Trečiadieniais išvyksta.

Telef. — 282-4422
DR. ROMAS PETKUS
AKTŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofiso: 111 NO. WABASH AVE.
4300 NO. CENTRAL AVE.
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
OPTOMETRISTAS
(Kalba lietuviškai)
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinus ir "Contact lenses".
Val. pagal susitarimą. Išdaryta treč.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLĖS IR PROSTATO CHIRURGIJA
2856 W. 63rd Street
Val. antrad. nuo 1-4 popiet. ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2830; rez. 448-3545

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 4255 W. 63rd Street
Ofiso telefon. RE 5-4410
Residencijos telefon. GR 6-0617
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir penktad. nuo 1 iki 3 val. popiet.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofiso tel. rez. 2652 W. 50th St.
Tel. PROspect 8-1228

Ofiso val.: pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 9.4 val. ir 6-8 val. vak. ketv. 1-4 p.p. ir kitu laiku susitarus

Ofiso tel. RE 1-2123, namų GI 5-6195
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street

Val. pirm., antrad., ketv. ir penktad. 9-6 ir 6-7 — 14 anksčiau susitarus

Tel. ofiso PR 6-4446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą.
Ofiso tel. 536-3166; namų 636-4350

DR. PETRAS ŽILOBAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Ave.
Val. pirm., antr., ketv. ir pent. 2-7
Šeštadieniais pagal susitarimą

In memoriam: Martin Heidegger (1889 — 1976)

Š. m. gegužės 26d. gimtajame Švarcvalde mirė žymusis vokiečių filosofas Martinas Heideggeris.

Dar visai neseniai įtakingasis Paryžiaus dienraštis „Le Monde“ pavadino jį didžiausiu iš visų gyvųjų filosofų. O Goetingo universiteto filosofijos skyriaus vedėjas prof. G. Patzig, patyręs apie Heideggerio mirtį, pareiškė spaudoje, kad Vakarų Vokietijos filosofai gedi, neteikę žymiausiojo mąstytojo, kokį Vokietija turėjusi per pastaruosius šimtą metų. Iš tiesų, tai nėra perdėti žodžiai. Šio šimtmėsio filosofinės minties ir kūrybos pasaulyje vėlonis pasirodė kaip vienas originaliausių ir įtakingiausių dabartinės mąstytojų.

Martinus Heideggeris gimė 1889 m. rugsėjo 26 d. amatininko šeimoje, Messkirche, Švarcvaldo krašte, Pietų Vokietijoje. Vaikystėje katalikiškai išauklėtas, stojo į kunigų seminariją, studijavo teologiją, domėdamasis tiksliais gamtos mokslais. Galop susižavėjo filosofija ir kunigų netapo. Kai kieno vėliau net ateistu laikomas, jis liko ištikimas savo vaikystės tikėjimui, ir savo paskutinėn žemiškon kelionėn buvo palydėtas katalikų kunigo.

Studijų metais Heideggeris gerai susipažino su senovės graikų filosofija, viduramžių mąstytojų ir Kantu. Habilitavosi parašęs disertaciją apie subtilaus viduramžių mąstytojo Duns Scotto kategorijas. Nuo 1915 dėstė Freiburgo un-te, 1923 pakviestas Marburgo un-to profesorium, 1928 sugrįžo Freiburgan užimti garšiojo fenomenologinės filosofijos

Martin Heidegger (1889-1976. V. 26)

pradininko E. Husserlio katedrą. Naciams įsigalėjus Vokietijoje, 1933 m. jis buvo išrinktas Freiburgo un-to rektorium, bet veikiai nusivylė nacionalsocializmu ir iš rektoriaus pareigų pasitraukė, užsidarydamas Švarcvaldo kalnų vieta. Vis dėlto kai kieno buvo apšauktas nacių simpatiku, ir už tai kurį laiką pokario metais prancūzų karinė valdžia neleidė jam skaityti paskaitų. Tačiau Heideggeris ir toliau liko savo mokinių didžiai gerbiamas. Jo filosofijos garsas ir poveikis paplito toli už vokiškai kalbančiųjų kraštų kultūros rato ir tapo pasaulinės kultūros dalimi. Savitu mąstymo būdu ir išvalgomis Heideggeris giliai paveikė savo laiko švietusmenę visuose žemynuose, visuose kraštuose. Jo filosofiniai veikalai išversti į daugelį pasaulio kalbų; apie jį parašyta šimtai disertacijų, studijų,

knų, neminint įvairiausių straipsnių įvairių kraštų periodinėje spaudoje.

Heideggeris labiausiai išgarsėjo savo neužbaigtu veikalu — „Sein und Zeit“ (Būtis ir laikas). Tai buvo milžiniško masto užsimojimas peržiūrėti iš esmės visą ligšiolinę Vakarų filosofiją, kuri, jo nuomone, jau nuo senovės graikų laikų buvo pasinėšusi „būties užmiršimo“ linkme. Šiuo savo užsimojimu visoje naujųjų amžių filosofijos istorijoje Heideggeris gali būti palygintas nebent tik su kitu garsiu vokiečių mąstytoju I. Kantu.

Kritikuodamas tradicinę metafizikos ribotumą, jis mėgino iš naujo pažadinti mąstymo dėmesį esminiui filosofavimui rūpesčiui — atskleisti būtybės kaip tokios buvimo pagrindą. Tuo tikslu savo veikale „Būtis ir laikas“ Heideggeris ėmėsi žmogaus egzistencinės sklaidos: išryškinti žmogų kaip būtybę, paženklinant būties samprotiu. Tačiau kaip tik dėl to pats Heideggeris labai ilgai liko nesuprastas. Daugelis jį klaidingai suprato, tarsi jam būtų terūpėjusi tikta žmogaus egzistencinė sklaida. Ir taip prieš savo valią jis buvo apskelbtas šiuolaikinės egzistencializmo filosofijos tėvu. Prie to daug prisidėjo neramios tarpukario gyvenimo sąlygos. Naujos Heideggerio filosofijos sąvokos neatsispiriamai žavėjo artėjančios pasaulinės katastrofos nuojautomis persmelktą laiko dvasios samonę. Heideggeris juk kalbėjo apie tokius žmogijko būvio „egzistencialus“, kaip „rūpestis“, „išsviedimas“,

„baimė“, „būvimas mirčiai“. Ir taip vienu ypu mažai žinomas Marburgo, vėliau Freiburgo universiteto filosofijos dėstytojas pasidarė pasauline garsenybe. Tačiau visi gausūs egzistencialistiniai Heideggerio filosofijos aiškinimai pasirodė nesėkmingi. Pats autorius savo pokariniuose raštuose („Laiškas apie humanizmą“, „Miško keliai“, „Grįžtis“) pakartotinai pasisakė prieš tuos klaidingus aiškinimus ir atsiribojimo nuo visokių — izmų egzistencializmo, humanizmo, ateizmo. Žmogus jam visiškai nėra „niekio vietininkas“, bet „būties sągas“. Tai reiškia, kad žmoguje, jo mąstyme ir veikime būtis išskyla kaip dalykas, substancija, būtybė, nes pats žmogus yra „būties proskyna“, būties atsivėrimas, jos anga. Šitoje būties proskynoje išnyra laisvės pasaulis, nesusvetimėjusi būties vienovė su gamta ir kitais žmonėmis.

Neįmanoma čia keliais žodžiais išreikšti viso Heideggerio minčių turtingumą, jo giliųjų išvalgų poveikio dabartinės ir ateities filosofijai. Filosofas mirė, bet jo filosofinio rūpesčio pulsas dar ilgai bus jaučiamas neišsenkančioje pažinimo, tiesos ir išminties meilės ieškojimų tekmeje. Palydint šį didįjį mūsų laikų mąstytoją amžinybėn, galima pažymėti, kad ir lietuvių filosofijai jis nėra svetimas. Pakanką čia paminėti Juozą Girnį, Vladą Staniką, Vincą Vyčią.

Julius Vidzgiris

Sv. Jurgis

Lietuvių liaudies skulptūra (Zemaitija)

Tavy tėvų dvasia žėruoja

Eilėraščiai iš literatūrinio Lietuvos pogrindžio

Redakcijos pastaba. Birželio mėnesyje prisimindami lietuvių tautos dvasinio ir fizinio, ligi šios dienos tebesitęsiančio, genocido šurpąją pradžią, spausdiname eilėraščių pluoštą, sukurtą nežinomojo autoriaus Lietuvoje. Tai poetiniu žodžiu išsakytą kančios, kartelio ir nepalauto tikėjimo ateitimi posmą, pasiekę mus iš nepatomo, bet tenai ir čia girdimo literatūrinio pogrindžio.

VELYBOJŲ GEGUŽĖ

Gegužė pašturpusi, basa,
Zelmenėlių nesikloja:
Nešukuota diemėdžio kasa —
Šiaurės vėjai tankiai loja...
Pievos bailiai dairosi aplink
Dar pablyksciusias kupsteliais —
Rožos, pašokėi ir paimek
Saulės spindulius upeliais.
Ji nubudo pamotė pikta —
Rūpesčių vis klojas, klojas...
Argi saulė būtų jau kita?
Metusi vaikus — klajoja!
Nupešiotos rudens dantų,
Tebespokso medžių šakos
Be kepurėlių — de žalių, aukštų
Darganų ir vėjų plakos...
Vyturėlis saulei pagiedos,
Žemė nusilenks suvargus,
Kad nugainiotų žiemos ūgos
Išsisaugėjusius sargus...

Pranoki laiką, sergantį džiovu
Numetęs žemės dulkių skarą.
Ir liekis verdančia tiesos lava,
Paskelbęs melui, tamsoi karą!
Nors kvilingų piktų veidai žaibus
Ir kirviai skaldys tavo valią —
Tu liki liūtyje tvirtos kalbos,
Kuri praskins teisybei kelią.
Nelūžk audroj — nes tu gyva ugnis,
Tavy tėvų dvasia žėruoja.
Nusėk jiems pašaipos dygios usnis —
Lai staugia ir pykčiu kraujuoja...
Geista žydrinė toly suvirpės,
Kalnų aušra ištis tau ranką,
O aidas lyros nemarios kuždės,
Kad tau jėgų kovot užtenka.
Tad gausk trimtais savo tolimais —
Sudegink lavoj vakardieną!
Kad diemėdis su rūtom ir linais
Praaugtų aklą melso sieną.

TUSČIA ŠIRDIS

O ne, ji ne akmuo prie kelio,
Ar medžio tręstanti drėvė,
Ne virpulyš skaidraus upelio,
Ir ne pavasario giesmė...
Dainavo ji karštai, aistringai
Pavasari ir žibutes.
Siandieną tu, širdie, sutingai
Praversti lūpas neramias!
Juk vėl balandis ir gegužė
Tau saulę neša dovanų,
Ir ledo rūmuose jau lūžis,
Išaugantis lig debesų.
Užtrauk pavasariui dainelę,
Kaip tu dainuodavai jauną:
Žibuoklėms, pumpurėliams kelią —
Gana miegoti, ei, gana!
Bet tu tuščia. Tyli it gulbė,
Apaugus tvenkinio maurais;
Ne debesys, bet rūpi... bulvės
Rytis, dienos ir vakarais...
Nyku ir liūdna. Gal taip reikia,
Kad tu pasimirei anksti...

Širdie, gyvenimas mus peikia,
Kad mes palūžtame visi.

KODEL?

Kodel aš jaučiu džiaugsmo negaliu,
Kada pavasaris kvėpuoja?
Savos širdies atodūsiu gaiviu
Man veidą jautriai išbučiuoja...

Kodel aš džiaugtis garsiai negaliu
Kada, aukštai pakilus, saulė
Negaili tyro aukso spindulių
Ilgai miegojusiam pasauliui.

Kodel aš jaučiu džiaugsmo negaliu
Kada langų stiklai jau šypsos,
Laisvi nuo šalčio išpaustų gelių?

Kodel aš džiaugtis garsiai negaliu
Kada subyra sniego gipsas
Nuo smūgių iš dangaus pasiuntinių?

SONETAS

Už mano aukšą
Tavo kūno svarą gaustu...
(Iš Sėkpyro „Venecijos pirklio“)

Pečius man slegia žvaigždės ir saulynai,
Tarytum amžių našta aš nešiu,
O širdį šaldo apmaudo ledynai,
Kada aptemsiu taku eim...
Sielos kančių audringų jie negirdi —
Visi skeletai togose šalti:
I laisvą kelią prasikirk pro širdį,
Nes svarą šeiokui pardaut turi!

Sielos krauju gali nupiešti gelę,
Alyvą melsvą, krūmų jazminų,
I teismą vesti tiesą, bočių vėlę,
Prie kartuvų maldauti dovanų:
„Atsverti svarą! — šeiokai pasako —
Pačios širdies! — Taip rašoma ant kapo“...

MŪZA RATUOSE

Keliai pilki ir dienos pilkos,
Veidai bekratauji, svetimi,
Melu atausios frazės ilgos
Ir žodžiai — dust nuo jų imi...
It plienų posmų grandį kala —
It svinas — toks sunkus dangus...
Ir tau širdis šaltis pabąla,
Kai miršta tavo Aš — Žmogus...
Madingu audeklų uždengė
Maironį, Strazdą ir kitus,
Jie per tautos lavoną žengia,
Pakinę mūzų į ratus.
Žibučiais netikrais dabintas
Ir sielos šildytas šaltis
Nešviečia žodis kaip žibintas,
Kaip spindulys naktį akloj.

O GREITAI...

O greitai, greitai žemė atsibus,
Pažadins daigą žalią —
Iš miego, iš gilaus priekels grabus,
Nušuos nuo dulkių kelią!
Ant saulės naują dieną pastatys
Nuo kryžiaus grįžę vyrai,
Kad vėtros piktos ir šiaurus svetys
Dainuot nedrausčių lyrai...
Didysis Rytas tas, kuris tekės
Visu, visu gaivinti,
I širdį tavo kūdikio pasės
Sviesos ir laisvės mintį
Aplėbsi dieną tu sparnais jaunusmų
Kaip gulbė nebylioj,
Nedegins liepsnos sielos — bus ramu,
Ramu, o mylimoji...
O greitai, greitai žemė atsibus,
Sugrįš nuo kryžiaus vyrai,
Nedegins sielos liepsnos, o dangus
Ramus bus mūsų lyrai.

Penktoji Pabaltijo studijų konferencija

Japono ir esto požiūris į M. K. Čiurlionį, tautosaka be lietuvių, gausi lietuvių periodika ir gyvoji kalbotyra

ALINA STAKNIENĖ

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Meno sesija, kaip jau anksčiau minėta, sutraukė pilnutėlę salę klausytojų, ne vien tik lietuvių, bet ir daugybę kitų konferencijos dalyvių.

Joje japonų muzikologas, pianistas Ichiro Kato, specialiai atskridęs į šią konferenciją iš Japonijos, skaitė savo pranešimą apie Čiurlionį ir menų sintezės problemą. Jisai tiki Čiurlionio genialumu ne vien mene, bet ir muzikoje, ir yra skambinęs Čiurlionio kompozicijų įvairiuose tarptautiniuose pasirodymuose. Apie Čiurlionį per paskutinius kelerius metus yra daug rašęs ir kalbėjęs tarptautiniuose forumuose.

Prie Čiurlionio jis ir priėjo per muzikologiją. Susidomėjęs „spalvine klausia“, jis gilinosi į Skriaubino bandymus atrasti ryšį tarp muzikinių tonų ir spalvų. Vienam muzikų suvažiavime Odesoje, kur jis buvo apsisitojęs „Čiurlionio klube“, jam teko susipažinti ir su Čiurlionio „vaizdine muzika“ — tapyba. Vėliau, susidomėjęs Čiurlionio menu, aplankė muziejus ir parodas Maskvoj ir Lietuvoj. Į Lietuvą vėl žada važiuoti šį rudenį. Prof. Kato užmezgė ryšius su Lietuvos muzikologu Vytautu Landsbergiu, kuris irgi yra pianistas, ir parašęs rimtų mokslinių darbų apie Čiurlionį, išsamiai liudijamas muzikos ir dailės sintezės klausimą.

Prof. Kato sutinka su Landsbergiu, kad tikra sintezė imanoma tik sudėtinuose menuose, kaip dabar moderniam filme ir teatre. Dailę tegalima kalbėti a-

Japonų muzikologas ir pianistas Ichiro Kato (dešinėje) Penktojoje Pabaltijo studijų konferencijoje, Columbijos universitete, New Yorke, šnekučiuojasi su E. Stakniene.

pie „artimą ryšį“ su muzika, formų sutapimą, kai kurių elementų įsiskverbimą.

Artimas ryšys tarp meno ir muzikos jau seniai žinomas tradiciniam japonų mene. Anot prof. Kato, japonai „intuityviai“ kartu suvokia garsus ir spalvas, neišskirdami vieno pojūčio nuo kito. Tai atsispindi ir jų mene. Gamtos vaizdavimas nepilnas be gamtos garsų. Jei vaizduojamos pušys, tai ir vėjo ošimas pušyse („shorai“). O japoniškiems sodams kažko trūksta be bambuko dūdelės imituojamų vandens garsų.

Čiurlionis turėjęs panašų gamtos jausmą, kaip japonai, ir taip pat „spalvinę klausą“, vieningą garso — spalvos percepciją. Jis juto gilią giminybę tarp tonų ir spalvų. Vėjo ošime jis „matė“ pūšių formas ir spalvas, „kurdamas simfoninę poemą „Miške“. Jūros ošimas ir jūros bangų formos buvo vienas ir tas pats, Jūros sonatos paveikslų seriją bekuriant. Jo polifoninės kompozicijos atitinka savo harmoniją, ritmu to paties laikotarpio dailės kompozicijas.

Čiurlionio tapyboje prof. Kato atranda ir daugiau elementų, artimų japonų menui ir pasaulėjautai: dinamišką priėjimą, kosminės erdvės pajutimą, fantaziją, pasakų ir mitų simbolines temas, gamtos jėgų personifikaciją. Kai kurie jo paveikslai sukelia rytiškos meditacijos nuotaiką — tai Zen budizmo įtaka Čiurlionui.

Net ir tapybos linijinėje technikoje, spalvų ramių deriny prof. Kato atranda orientališko jausmo. O Jūros sonatos Finale, bangų forma primena Ukioje krypties tapytojo Hokusai bangas. (Šis japonų tapytojas ir kai kurie kiti darė įtakos ir prancūzų impresionistams).

Taigi, japonai beveik „nusavino“ mūsų Čiurlionį! Prof. Kato jau ji, tur būt, išpopuliarino savo krašte.

Kitas Čiurlionio garsintojas, tai estų poetas Aleksis Rannit (Yale univ.), kuris šiai sesijai paruošė temą apie Čiurlionio simboliką. Jis lietuviams gerai pažįstamas, apie Čiurlionį labai daug rašęs. Be straipsnių įvairiomis kalbomis, išryškinančių Čiurlionio vietą

moderniam menė, jis yra paruošęs ir monografiją apie Čiurlionį anglų kalba.

Į konferenciją A. Rannit atvyko „be balso“, su stipriu laringitu, tai jo pranešimą paskaitė kita profesorė, nekaip ištardama pasitaikančius jai svetimom kalbom žodžius, tuo apsunkindama ne lengvą, gerokai abstraktų prof. Rannito stilių.

Šis meno kritikas-poetas jau seniai Čiurlionį iškėlė kaip simbolistą. Dabar gi išryškino skirtumą tarp simbolio ir alegorijos, tur būt, bandydamas Čiurlionį apsaugoti nuo kai kurių kitų kitių „kėslų“ jį perleisti siurrealistams (kaip to norėtų K. Zoromskis). Čiurlionį ir Rodin Rannitas pavadino „vieninteliu“ „gryniais“ simbolistais visam Vakarų mene. Jie nealegorizuoja objektyvios tikrovės, o poetiškai perduoda vidinę tikrovę.

Jis taip pat pabrėžė Čiurlionio meno dinamiškumą. Nors jo simboliai sukelia nerealumo atmosferą, jie sukuria savo pačių dinamišką realybę. Kaip, pavyzdžiui, Zodiako ženklai — junginiai tarp „jautraus subjektyvumo ir erdvinio objektyvumo“. Tai gyvi vaizdai intuityviai suvokti kosminio jėgų, kurios reišiasi gamtiniam pasauliui.

A. Rannit iškelia faktą, kad Čiurlionis, įkvėptas astronomijos populiarintojo Flammariono, domėjosi astronomija ir astrologija (buvo susipažinęs su Asyrijos ir Babilonijos astrologija ir religija). Bet jis taip pat subtiliai iškelia ir kitą Čiurlionio simbolių šaltinį. Tai Duererio žymus paveikslas „Melancholia I“ — „saturninio“ žmogaus vaizdas, kuris savo gilia neoplatoninė simbolika per tris šimtmėjus įkvėpė meninkus, rašytojus, filosofus.

Prisimenant kritikų interpretacijas, kiek žinau, šis paveikslas išreiškia kontempliatyvaus žmogaus nusivylimą grynai žmogišką kūrybą ir žmogiškos minties ribotumu rodo, ilgejiamsi aukš-

(Nukreipta į 4 pusl.)

Lietuviškoji drama Amerikos universitete

Antano Skėmos "Ataraxia" Southern Illinois universitete, Carbondale

JONAS JURASAS

Mažas universitetinis miestas Illinois valstijos pietuose, kurio gyventojų daugumą sudaro studentai. Žaliuojančios apylinkės, primenančios jaukų Aukštaitijos gamtovaizdį, didelis, modernus universiteto ansamblis, kurio kultūrinė šerdis — Carbondale universitetinis teatras su savo erdviais mokomaisiais korpusais, pagrindine scena, žiūrovų sale, kurios galėtų pavydėti bet kuris profesinis teatras Lietuvoje. Čia ir vyksta stebinantis savo apimtimi ir užmoju Baltų teatro projektas. Šio projekto įkvėpėjas ir nepavargstantis vykdytojas yra latvis meno ir filosofijos mokslo daktaras Alfreds Straumanis, prieš karą dirbęs įvairiose Latvijos teatruose. Šio energingo teatro kūrybinėje sąskaitoje pastarųjų metų laikotarpį yra 17 estų, latvių ir lietuvių scenos kūrinių, išvydusių dienos šviesą įvairiose Amerikos universitetų teatrose.

Praejusiais metais, pavasarį, Carbondale universiteto scenoje dr. Straumanis pats pastatė lietuvių išiešio Algirdo Landsbergio dramą "Penki stulpai tauraus aikštėje". Šiame to paties universiteto dramos fakulteto programos remimuose toliau vykdomas platus Baltų teatro projektas. Amerikiečių režisierius Arnold Kendall prikėlė gyvenimui stebinančią Antano Skėmos filosofinę dramą "Ataraxia". Tai buvo daugeliu atžvilgių žymus įvykis, jokių būdu neprimenantis tuos mėgėjiškus vaidinimus, kurie miršta saujelės žiūrovų atmintyje ir plačiojoje amerikiečių visuomenėje atlaidžiai vadinami mažumų kultūrinėmis programomis. Spektaklis buvo sukurtas amerikiečių jėgomis nuo pradžios iki galo. Tai buvo retas atvejis, kai visą universiteto fakultetas, pradedant nuo režisierius ir baigiant scenos techniniu personalu, visą semestrą gyveno, studijuodami Lietuvos praeitį ir dabartį, gilindamiesi į filosofinę ir estetinę lietuvių dramaturgo ir rašytojo pjesės esmę, skaitė, diskutavo ir įtemptai kūrė, aktyviai įsijungdami į visuotinį Baltų projektą ir tuo pačiu plėsdami ir šiaip jau gan įvairių amerikiečių teatro horizontą.

Apie patį Antano Skėmos spektaklį ir pjesę papasakojime toliau, o dabar trumpai apie tai, kaip vykdomas šis unikalus Baltų teatro projektas.

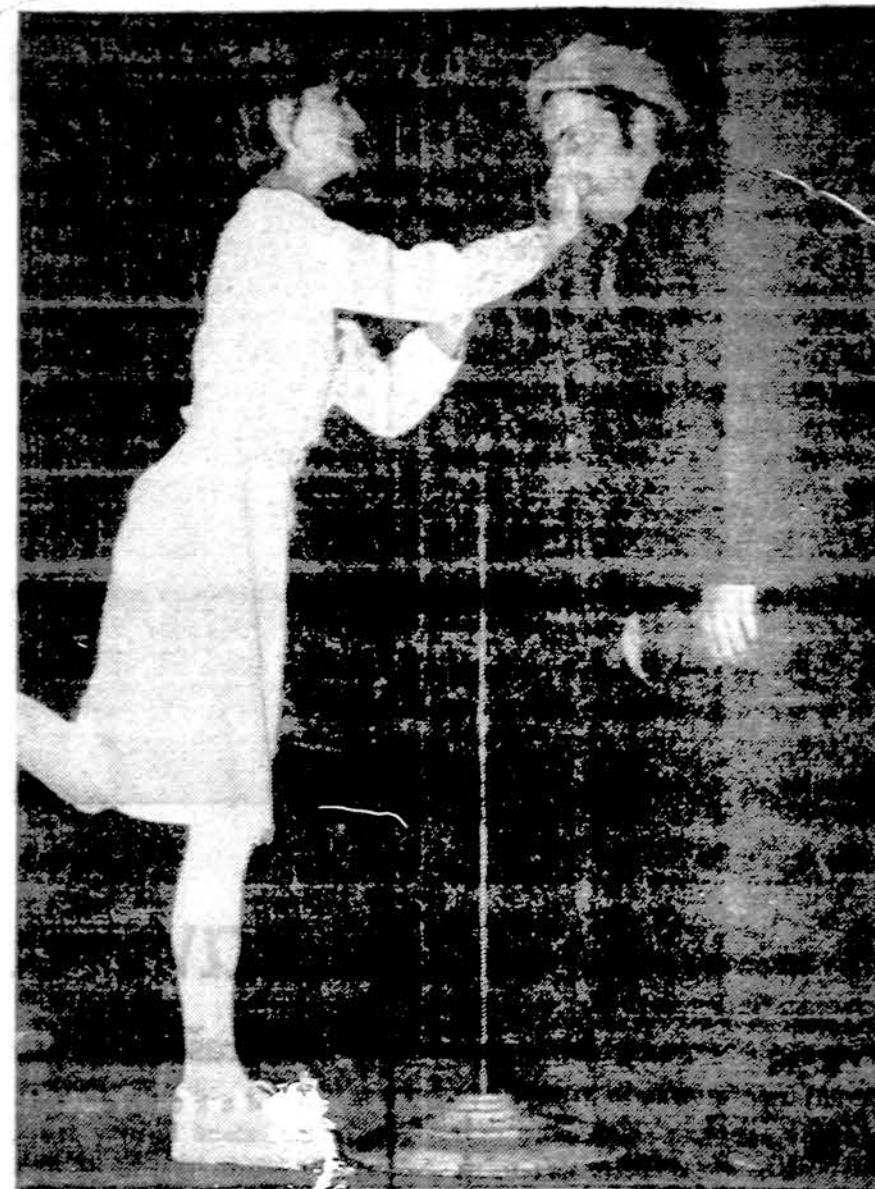
Greta teatrinio baltų sceninių kūrinių pastatymų, kurie vykdomi ir propaguojami įvairiose Amerikos universitetuose, Carbondale, Southern Illinois universitety Press leidykla šiu metų rugpjūčio mėnesį ruošiasi išleisti Baltų dramos antologiją, kurios pirmąjį tomą, pavadintą "Confratation with Tyranny" — "Akistata su tirnija" sudarys šios pjesės: lietuvių Algirdo Landsbergio, Antano Skėmos, latvių Martinš Zīversts, Gunaro Priede ir estų Paul-Erik Rummo ir Enn Vetema. Šios pjesės bus palydimos pagalbine medžiaga, bibliografija ir įvadiniais essay. Pirmojo antologijos tomo vertėjai ir autoriai — baltų mokslininkai profesoriai, dirbą įvairiose Amerikos universitetuose — George Kurman, Algirdas Landsbergis, Rimvydas Silbajoris, Jūris Sileniekis, Alfreds Straumanis, Mardi Valgmae, Herbert H. Lehman. Antologijos kūrimą remia bei finansuoja Amerikos Studijų taryba etninio paveldėjimo tyrinėjimui, Baltų studijų puoselėjimo draugija, bei pavieniai prenumeratoriai ir fondatoriai, kurie kiekvieno pasaulio

dolerio Valstybinis Southern Illinois universitetas: prideda du dolerius iš savo iždo.

Idomu, kad šio universiteto svetainėje pastogėje rado prieigą ne tik Baltų tautų teatro menas bei literatūra, bet ir kitų Rytų Europos kraštų, o taip pat Sovietinio meno tyrimo centras, kuriam jau kelinti metai vadovauja žymus anglų teatro veikėjas, rusų poezijos vertėjas profesorius Herbertas Marshall. Iki 1937 metų gyvenęs Maskvoje, mokėsi Kinematografijos institute pas Sergejū Eizenšteiną, iki šiol palaikęs gyvą ryšį su buvusiais savo kolegomis Maskvoje, dirba didžiulį mokslinį darbą, tyrinėdamas sovietinio meno žydėjimą ir užslopinimą laikotarpiais, yra išleides daugelį poezijos vertimų, meno istorijos knygų. Prieš metus laiko lankėsi Sovietijoje, pabuvojo Vilniuje ir Kaune, iš kur jis parsivežė daug vertingos medžiagos tolimesniam savo studijoms. Sebetinos erudicijos ir inteligencijos asmenybė, profesorius Herbertas Marshall yra vienas iš tų retų Vakaruose intelektualų, kurie čia telkia ir skleidžia informaciją apie dešimtmečiais smaugiamą Sovietijos meną ir kultūrą ir tuo pačiu palaiko visus menininkus jų nelygioje kovoje su diktatūra, drakonišku cenzūros aparatu, gniuždančiu visa, kas dar išliko gyva po tiek metų Sovietų Sąjungoje. Profesorius Marshall kalba, pasakytą iškilmingu pietu metu, atžymint lietuviško semestro sėkmingą užbaigimą, universiteto studentija ir profesūra išklaušė su giliu dėmesiu ir susijaudinimu.

Su dėkingumu prisimena ir kita šio savaitgalio, tapusio tikrai lietuvišku, programos dalis, kurią buvau pakviestas dalyvauti ir aš, teatro režisierius, neseniai atvykęs iš Lietuvos. Paprašytas prarasti aktorius meistriskumo ir režisūros seminarą, sutikau studentus, kurie buvo pasiruošę entuziastingai atsiliepti į kvietimą įvairioms improvizacijoms, pratimams. Godžiai ir pagarbiai auditorija priėmė paskaitą apie lietuvių šiuolaikinio teatro pastangas išlaikyti savo savitumą tirionijos akivaizdoje.

Taigi čia šį pavasarį universitetiniuose Baltų teatro programose remimuose įvyko lietuvių išiešio Antano Skėmos veikalo "Ataraxia" premjera. Šis spektaklis, sukurtas amerikiečių režisieriaus Arnoldo Kendallo, suvaidintas amerikiečių dramos fakulteto studentų pagėjomis anglų kalba, susilaukė aukšto įvertinimo ir buvo nepaprastai šiltai priimtas universiteto visuomenėje. Visą semestrą, — pavadintą lietuviškuoju Southern Illinois universiteto programoje, — vyko rimtas tyrinėjimas Lietuvos realijų, kūrybinio Antano Skėmos braižo ir tapo savotiška satisfakcija talentingam autoriui, kurio veikala iki šiol neprieinami žiūrovams ir skaitytojams Lietuvoje. Prieš kiekvieną spektaklį autorius duktė Kristina Skėmaitė — ji ir išvertė į anglų kalbą "Ataraxia", — pasakodavo gausiai susirinkusiems žiūrovams apie Antano Skėmos tragiško gyvenimo vingius, pagimdžiusius šią dramą, apie jo sunkų kelią meilės, apie absurdišką jo mirtį automobilio katastrofoje 1961 metais, grįžtant iš Šviesos-Santaros suvažiavimo. Valstybės teatro — Kaune, vėliau — Vilniaus teatro aktorius ir režisierius, rašytojas, dramaturgas, Antanas Skėma nefeukomet netilpo normuotose filosofijos ir estetikos rėmuose, Netelpa jo kūrybinis paliki-

Antano Skėmos "Ataraxia" Southern Illinois valstybinio universiteto Carbondale scenoje. Laveta Zopp Ponios vaidmenyje ir Peter Zopp Gluosnio rolėje. Nuotr. Andris Straumanis

mas ir šiandieniniuose sovietiniuose apinasuose, uždėtuose lietuvių kultūrai, iš kurios išplėsta daugelis tikrų dvasinių vertybių. Todėl juo idomiau pamatyti, kaipgi amerikiečiai priima ir interpretuoja šį lietuvių autorių, toki lietuvišką ir kartu bendražmogišką savo kūryboje.

Scenoje spygliuotomis vielomis išpintas stilizuotas langas — groto, kelios apvalios aikštelės, apsuptos šviečiančiomis angomis grindyse, iš kurių išeina ir į kurias grįžta Skėmos personažai Gluosnio sapnuojami veikėjai, pora baldų ir pianinas su atviromis stygomis, dejuojantis ir virpantis po pirštais baltosios moters, kurios vaidmenį atlieka vieništelė lietuvaite, tęsianti studijas šiame universitete, Eglė Juodvalkytė. Beja, šio vaidmens ir nėra Skėmos pjesėje, — jis sukurtas režisieriaus fantazijos, pavertusios gan realistišką, ironišką-filosofiską pjesę į sapno komarą, kuris kankina herojų. Gluosnis gyvena prisiminimais, kaip ir pat's autorius, išsikūsinęs nelaimės atblokštas į svetimą žemę. Praeities atsiminimų našta veržiasi per sapnus, kuriuose sumišę skausmas, ilgesys, kaltės jausmas, neramus sąžinės balsas. Skausmas be vilties jį pagydyti. Gluosnis ateina į kažkokią paslaptį įstaigą, ieškodamas savo praeities šmėklos — Izaoko, kažkada sadiščiškai kankinusio jį NKVD rūsyje, to paties Izaoko, kurį jis vėliau užmušė kastuvėliu garažo kieme, Kaune. Tai tik ištrauka ironiško įstaigos tarnautojos raportu, gulničio Gluosnio byloje. Tema nepraranda savo aktualumo ir šiandien, mums, vis dar skausmingai nuplojantiems visuomeninių, pačių tautinių santykių istoriją ir primetą kaltės kompleksą. Šioje įstaigoje, kurioje atsiduria pjesės herojus, iš jo reikalaujama absurdiškų, scholastiškų atsakymų į tokius klausimus: "Kodėl senovės graikai taip nuostabiai tvarkė universą", arba "Kodėl jūs, dvidešimt kartų į dieną pajutes erdves baimę, pagaliau pavargsite ir nebejausite jūs 21-a kartą?" Gluosnis bandys ištrūkti iš šios įstaigos, bet jam kelia pastos galimas negras, saugantis visus išėjimus ir verčiantis jį suvalgyti nuo vaikystės nemėgiama serbentų uogienę bei bendrauti su šiais naujoviškais inkvizitoriais, nes jis, atseit, "laisvanoriškai pasirinko nelaisvę". Ir kai iš Gluosnio pagaliau jėga bus atimtas Izaoko laiškas, kviečias jį susitikti, jam taps aišku, kas tai yra

laisvanoriška nelaisvė, kuriai nevalia pasipriešinti. Pagaliau, kaip tikram kšmiare, kambaryje atsiranda žvakės, stalas su tuo pačiu kastuvėliu, netikros rožės ir visai tikras jo praeities liudininkas Izaokas, atėjęs pas jį po dvidešimties ilgų sąžinės kančios metų. Jis irgi atšinė savo kankinimų chirurginius įnagius ir pradės kartoti tą pačią sadištinę tarymo procedūrą, kurioje nebebus nei budelio, nei aukos, tik du nelaimingi sąžinės kankiniai. Izaokas stengsis prisiminti viską, kaip buvo iš pradžių: nuo kurios rankos jis pradėdavo pirmiausiai lupti nagus. Bet negalės prisiminti, kurią ranką Gluosniui pirmiausiai pavyko išlaisvinti, kuri ranka buvo dešinė, kuri kairė, nes abi kryptys susimaišė, prarado savo prasmę. Izaokas tik bučiuos maldaudamas Gluosnio rankas, kurios tada virpėdamos gulėjo ant tarytojo stalo ir raitėsi agonijoj.

"Žinai, Andriau, aš noriu verkti, lyg mažas vaikas. Tokiu džiaugsmingu, tokiu idiotišku verksmu, lyg tasai mano protėvis, kuris norėjo papiauti savo sūnų ant akmeninio aukuro", — isteriškai kartos Izaokas.

Pagaliau, nepaisydami sienose įtaisyto mikrofono, jie suras vieningą sprendimą: užpūs žvakes, susės tyloje kartu, kad sulauktų savo prižiūrėtojo, perskeltų jam galvą tuo pačiu kastuvu ir susivienytų broliškame bučiuje. Ir atidėlios kankinimo pradžia. Absurdiškas yra sadižmas. Absurdiškas yra kerštas. Jie abu — primastos valios aukos. "Dabar taikos metas... Mudu išsprendėme problemą, Izaokai. Ana ir kita pusė — susijungė", — sako Gluosnis. "Po dvidešimties metų susijungėme", — atsako Izaokas.

Po kiekvieno spektaklio vyko karštos diskusijos tarp žiūrovų. Gyvas ir karštas akademines publikos susidomėjimą rodė, kad Antano Skėmos veikala, tiek metu laukęs scenos šviesos, pasiekė žiūrovų širdis. Deja, dar ne lietuviški žiūrovai. Teks dar palaukti, kol Skėmos dramos žengs ir į jam priklausančią Lietuvos teatrų sceną.

PICASSO PALIKIMAS

Mirdamas Picasso paliko didelę meno kolekciją: 1.885 savo tapybos darbų, daug piešinių, 1.228 skulptūras. Paliko dar ir keramikos darbų, škičių, graviūrų, kilimų. Visas palikimas vertinamas 260 mil. dol.

Penktoji Pabaltijo studijų konferencija

(Atkelta iš 3 pusl.)

tesnes realybės, Čiurlionio kūryboj ryškios šios neoplatoniško (taip kaip ir panteistinio) misti-cizmo tendencijos. Čia Čiurlionio simbolikos šaknys. Ta, man at-rodo, ir A. Rannit norėjo išskelti.

Bet ką reiškia Čiurlionio simbo-liai? Ar galima išlukštenti jų prasmę? Tai klausimas, kurio pats Čiurlionis nemėgo atsakyti. Kaip šie simboliai išreiškia mis-tines aspiracijas, individualių paveikslų turinį, kompozicines idėjas?

Tik vienas kritikas iki šiol te-bandė aptarti Čiurlionio abstrak-čių geometrinių formų reikšmę B.A. Leman. Mitologijoj geomet-rinės formos turėjo simbolines prasmės. Rannit mano, kad rei-kėtų į šią simboliką įsigilinti. Rutulys, tai sukaupta energija, centrafuginė arba centrapetinė jėga, egzistencijos totališkumas — Vienas (Rex). Elipsis — tai du centrai, suskilimas; cilindras, tai paralelė energija, dviem kryptim. Trikampis, tai laiko ir erdvės vienybė. Vingiuota linija (dviguba), tai nerimas, tekė-jimas pirmyn, ir t.t.

Bet ne individualinės formos, o jų darni visuma paveiksle iš-reiškia Čiurlionio kosminę religi-ją, visatos harmoniją, gyvenimo ritmą. Simbolinių formų pagal-ba materialinis pasaulis sugrąži-namas į idėjas, iš kurių jis kilo. Objektivi realybė — tik atspin-dis aukštesnės realybės, esminės Būties.

Tai du požiūriai į Čiurlionį. Galima buvo pasigesti ir trečio — grynai iš dailės (formalinio) taško (kad ir K. Žoromskio ar A. Kašubienės, New Yorke gy-

venančių dailininkų, praneši-mų — jie būtų galėję ką nors naujo apie Čiurlionį pasakyti!) Kurgi lietuviai meno kritikai, ko-dėl jie nedalyvauja konferencijo-se?

Kita sritis, kurioje trūko lietu-viško žinojo, tai buvo tautosaka: nė vienos lietuvių paskaitos. Tai kurgi mūsų temos šio srity? Kur mūsų tautosakos profesoriai? Pagaliau rimtų folkloristų jau tu-rim ir čionykštėje mūsų akade-mikų kartoje. Kodėl jų praneši-mų konferencijoje negirdėjome? Ar jie buvo rengėjų kviešti? Mėg-stam girtis lietuviška tautosaka, o jau antroji Baltiškųjų studijų puoselėjimo konferencija, kai ne-sugebame suorganizuoti paskaitos lietuvių tautosakos tema, visą tautosakinį laiką užleisdami lat-viams ir estams. Ar pasimokysim iš to ateityje?

Tautosakininkas prof. J. Ba-lys (Kongreso Biblioteka) dabar reiškiasi bibliografijoje. Jis vie-nintelis iš lietuvių skaitė paskai-tą toje sesijoje. Jo tema: Ameri-kos lietuvių spauda. Tai buvo iš-samus, ir kartu kondensuotas pranešimas. Buvo išgirsta daug vertingų duomenų kur, kada pe-riodinis leidinys pasirodė, kas jį išleido, kaip ilgai jis ėjo ar eina. Tik bandymas visą spaudą i-sprauti į ideologines kategorijas nevisai geras. Ar neužtenka pa-sakyt, kas laikraštis ar žurnalas pasigesti daugiau lietuvių moks-leidžia? Ką reiškia "nationalininkų, ypač prof. Klimo, "liberal", ar "radical". Istorijos ir socialinių mokslų apibūdinant lietuvišką spaudą?

Tikriausiai ne tą patį, ką jie reiškia angliskai. Vargu ar "Akiračiai" sau prisimintų "radi-cal" vardą, o "Varpas" ir "Sėja" tiktai kitam kartui.

prie "socialist" termino. (Liau-dininkai, angliskai — "po-pulist"). Taigi, tokių kategorijų objektyvioj bibliografijoj reikėtų vengti.

Aplamai paėmus, prof. Balio pranešimas, išryškines plačią mūsų periodikos apimtį, sukėlė didelės susidomėjimo, ypač lat-vių ir estų tarpe, nes jų periodi-ka Amerikoj negali nė iš tolo prilygti savo apimtimi mūsų. Na, bet į konferenciją pabal-tiečiai nesusirinko vieni su kitais pakonkuruoti, o kartu pasi-džiaugti bendrais laimėjimais.

Sritis, kurioje bendravimas, tur būt, buvo pats veikliausias, buvo kalbotyra. Lietuviams at-stovavo jauna mokslininkė Jai-na Reklaitienė (Illinois Univ., Chicago Circle), savo praneš-me pateikusi daug naujos me-džiagos ir įsijungusi į gyvas dis-kusijas su kitais sesijos moksli-ninkais, apie naujų duomenų pri-taikymą baltų prokalbės tyrinėj-i-muose. Jos tema buvo lietuvių kalbos konservatyvškumo sam-prata, kiek ji turi pakisti naujų duomenų šviesoje. Vadinami ar-chaifiniai elementai lietuvių kal-boje, anot jos, turi būti naujaie-pvertinti, taip kaip ir tradici-niai požiūriai į indoeuropiečių prokalbę.

Šioje sesijoje irgi buvo galima sakyti, kas laikraštis ar žurnalas pasigesti daugiau lietuvių moks-leidžia? Ką reiškia "nationalininkų, ypač prof. Klimo, "liberal", ar "radical". Istorijos ir socialinių mokslų apibūdinant lietuvišką spaudą?

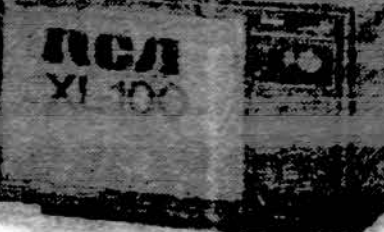
(Bus daugiau)

Chicago Savings Offers You A Choice Of These Beautiful

COLOR TV SETS

WHILE YOU EARN 6½% to 7¾% PER ANNUM

*IN OUR SPECIAL ACCOUNT

17" Diagonal COLOR

With \$1,500

You can have this 17" RCA XL-100 COLOR TV... and your money grows to \$1,297.19 in 72 months.

Or With \$2,000

And your money grows to \$2,283.06 in 4 years.

Or With \$5,000

And your money grows to \$5,558.48 in 2½ years.

Or With \$10,000

And your money grows to \$10,581.09 in 1½ years.

Or With \$20,000

And your money grows to \$21,024.81 in 1 year.

19" Diagonal COLOR

Remote-Control

With \$1,500

You can have this 19" RCA XL-100 COLOR TV... with Remote Control... and your money grows to \$1,595.54 in 72 months.

Or With \$2,000

And your money grows to \$2,112.23 in 4 years.

Or With \$5,000

And your money grows to \$5,408.95 in 2½ years.

Or With \$10,000

And your money grows to \$10,551.99 in 1½ years.

Or With \$20,000

And your money grows to \$20,890.22 in 1 year.

MES KALBAME LIETUVISKAI

Enjoy Your TV NOW PLUS

EARN INTEREST

*Funds must remain in this special account for term of certificate. From your deposit, we deduct the cost of the item, but the interest you earn pays for it, plus gives you an additional gain of 6½% to 7¾% on your full deposit. Federal regulations require substantial interest penalty for early withdrawal.

DES PLAINES OFFICE:
1905 OAKTON STREET
DES PLAINES, ILLINOIS 60018
TELEPHONE: 227-4729

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

ALMIRA OFFICE:
3434 WEST NORTH AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60647
TELEPHONE: 428-3113

MAIN OFFICE: 6245 SOUTH WESTERN AVENUE, CHICAGO, ILLINOIS 60636 TELEPHONE: 476-7575

Nauji leidiniai

• **Pranas Naujokaitis, LIETUVIŲ LITERATūros ISTORIJA. III tomas.** (1928-1944 m.). JAV LE Kūltūros Tarybos leidinys, Nr. 3, 1976 m. Tiražas 1000 egz., knyga didesnio formato, 542 psl., kietas viršelis, kainą 10 dol., gaunama ir "Drauge".

Patygti greitai parašomi ir greitai išleidžiami "Lietuvių literatūros istorijos" tomai stumiasi priekin. Štai jau turime trečiąjį. Ketvirtasis tomas, kaip girdėti, taipgi jau parašytas. Jis apims pokario metų ir dabarties lietuvių literatūrą Išeivijoje ir okupuotoje Lietuvoje.

Tik ką išėjęs trečiasis tomas liečia labai spalvingą mūsų literatūros laikotarpį, kada nepriklausomos Lietuvos antrajame dešimtmetyje siūbtelėjo intensyvaus ir kūrybingo literatūrinio gyvenimo banga.

Paties šios knygos autorius metodo ir vieno ar kitokių nuomonių trumpame leidinio paminėjime plačiau neseikėdamas (tai turėtų būti vėlesnių ir platesnių recenzijų užduotis), bent porą gerųjų knygos bruožų jau pacyje pradžioje vis dėlto tenka suminėti. Tai platus autorius naudojimas ir kitų kritikų citavimas, aptariant vieną ar kitą rašytoją bei šiaip literatūrinį faktą. Tokiu būdu vertinimas darosi daug platesnis, panoraminis apimties. Ne vienu atveju šitai autorių tiesiog išgelbsti, kai saviesiems svarstymams pritrūkta kvapo ar sunkiau juos pritempti iki reikiamo lygio. Antrasis plusas — gana gausi bibliografija — šaltiniai. Tai duodama smulkesnių šriftu, rašytojus aptariantį skyrų pabaigoje. Bibliografija duodama, nurodant ne vien išleistas literatūrinių nagrinėjimų knygas, bet ir periodinė spaudą Išeivijoje ir Lietuvoje.

Žinoma, neišvengta ir vieno kito, gal ir neesminio netikslumo. Bet kai šitokio pobūdžio knyga nėra tik kasdien išmetamo laikraščio puslapiai, tai ir

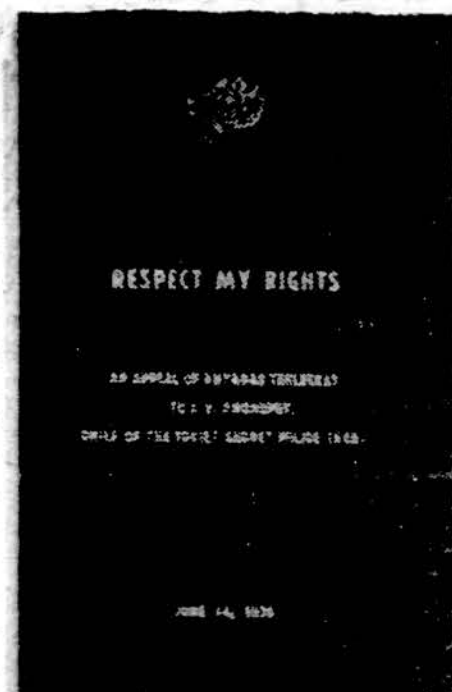
neesminius teigimus autorius turėtų būti akylus, nes tuos netikslius paskui dešimtmetį karto ir kiti, leidiniai, kaip šaltinių, besinaudodami. Sakysim, esminis dalykas yra, kad Vytautas Mačernis okupacijų metais Vilniuje buvo viešai anskautas poetu prof. V. Mykolaičio-Putino. Neesminis dalykas — kur ir kaip buvo tai padaryta. Pr. Naujokaitis mini literatūros vakarą Filharmonijos salėje. Ir klysta. Šias pastabas rašantis prof. V. Mykolaičio-Putino pavedimu, buvo anuo metu vadnamy literatūrinių popiečių programos organizatorius Vilniaus un-to Humanitarinių fakultete. Popiečių globėju buvo kaip tik prof. V. Mykolaičio-Putino.

Popietės vykdavo vienoje didesneje fakulteto auditorijoje, o didame universitete. Vienoje plokioje popietėje V. Mačernis pirmą kartą perskaitė visą užbaigtą savo "Vizijų" ciklą. Mačerniui baigus, iš pirmos klausytojų eilės pakilo prof. V. Mykolaičio Putinas ir entuziastingai V. Mačernį įvertino. Ir tai buvo ne Filharmonijoje, ne kokiam literatūros vakare, bet universitete, literatūrinėje popietėje. Tiesa, V. Mačernis skaitė savo kūrybos ir literatūros vakare Filharmonijoje. Publika jį ten irgi šiltai priėmė, bet vakare taigi dalyvaus V. Mykolaičio-Putinas apie Vytautą Mačernį Filharmonijos salėje viešai nieko neprisitarė.

Kalbant apie Mačernio "Vizijas", daugiau negu netikslumas yra kitas Pr. Naujokaičio teigimas, kad "Jos parašytos laisvu ritmu, nerimuotomis eilėmis..." Laisvu ritmu — teisingai. Betgi visos "Vizijos" yra aiškiai rimuotos. Tai liudija net čia pat jų nagrinėjime cituoti pavyzdžiai.

• **RESPECT MY RIGHTS.** An Appeal of Antanas Terleckas to J. V. Andropov, Chief of Soviet Secret Police (KGB). June 14, 1976. Prepared by The Lithuanian World Community.

Tai vėl pavyzdinis, puikus ir greitas Lietuvių Bendruomenės vadovų susiorientavimas ką ir kaip daryti tam tikru momentu,

kad pasitaikiusi galimybė, būtų plačiai panaudota ir žmogų gelbėti ir lietuvių sąjūdį stiprinti.

Ne kartą panašios įvairių mūsų organizacijų pastangos neduoda laukiamų rezultatų, net patys save jomis sumenkinam, kai angly ar kitomis kalbomis paruošti leidiniai būna labai žemo lygio, tik mėgėjiški tiek teikiama informacija, tiek išoriniu apipavidalinimu. Lietuvių Bendruomenė savąja pastanga akivaizdžiai įrodė, kad nesame jau tokie nesuįsigrabinę, kad mokame ir žinome, kaip paruošti ir kaip profesionaliai atlikti darbus, kuriuos norime rodyti už savuotės ribų.

Todėl jau ne vieną kartą džiaugėmės kasmet Vasario 16-tos proga Pasaulio Lietuvių Bendruomenės rūpestiu išleidžiamu dokumentiniu leidiniu "The Violations of Human Rights in Soviet Occupied Lithuania", kur pasauliui pateikiama kiekvienierių praėjusių metų sovietiniai nusikaltimai prieš žmogiskąsias teises Lietuvoje.

O štai šiemet ir birželio mėnesį, kaip rusų genocidinių užmojų Lietuvoje pradžia minint, Lietuvių Bendruomenė angliskai kalbančiam pasauliui vėl pateikia idomų lietuviškosios kovos už žmogaus teises dokumentą — Antano Terlecko laiką KGB vadovui J. V. Andropovui.

Estetiškos išvaizdos 36 psl. leidinys maloniai imamas ir rankas. Pradiniam įvade skaitytojas supa-

žindinamas su bendraja Lietuvos situacija ir su pačiu Antanu Terleku. Paties jo laiško gera vertimo kalba ir redakcijos aiškina-mosios išnašos puslapių apačioje puikiai informuoja skaitytoją ir šurpiai pristato nužmogintojo žmogaus situaciją rusiškoje-bolševikinėje okupacijoje.

Šį Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Valdybos paruoštą leidinį galima įsigyti pas PLB valdybos sekretorių Juozą Slajų, 4004 S. Talman Ave., Chicago, IL 60632.

• **ATEITIS, 1976 m., Nr. 4.** Ateitininkų federacijos leidžiamas katalikiškos — lietuviškos orientacijos žurnalas. Reduoja kun. K. Trimakas, 850 Des Plaines Ave., Apt. 409, Forest Park, IL 60130. Administruoja J. Polikaitis, 7235 S. Sacramento Ave., Chicago, IL 60629. Metinė prenumerata JAV ir Kanadoje 7 dol., kitur — 5 dol.

Redakcijos skyriaus "Antai" šį kartą temos: Jaunimo kongresas, Lietuvių kalba, Pietų Ameri-soi, Eucharistija, Knyga, Mokyklos, Ir pasauliečiai, Mokslininkai. Dar daug medžiagos, liečiančios trečiąjį Pasaulio lietuvių jaunimo kongresą. Ypač neblogai paruošas Petro V. Kisieliaus platesnės apimties kongresinis aprašas. Marijos Saulaitės, Tauros Zankaitės ir Lidijos Labanaukaitės poezija. Gražiai suvartytu puslapiu minima dail. Viktoro Petravičiaus 70 metų sukaktis ir jo kūrybos apdovanojimas Lietuvių fondo 1975 metų premija. Visa kita "Ateities" medžiaga yra taigi išsiningai parinkta, jaunatviška, estetiškai suklasyta į puslapius.

• **LIETUVIŲ DIENOS, 1976 m., Nr. 4.** Leidžia ir administruoja A. Skirius. Redaguoja Redakcinė komisija. Redakcijos ir administracijos adresas: 4364 Sunset Blvd., Hollywood, CA. 90029. Metinė prenumerata 12 dol.

Žurnalo puslapiuos šį kartą minima "Dirvos" 60 metų sukaktis, duodamas platus pokalbis su pulk. Kaziu Skirpa, minima smuikininko Iz. Vasyliūno 70 metų sukaktis ir kt.

Filmų įvairumai

STASĖ SEMENIENE

"WON TON TON, THE DOG WHO SAVED HOLLYWOOD" negalėtų išgelbėti nieko, t'ktai patį jauniausią žiūrą nuo žiuvolio ir nuobodumo priepuolio. Klasifikuotas PG (vaikams su tėvų nuvedimu), jis yra begarsis filmų d'au parodija, kai buvo mėtomasi pyragais, o katastrofos vaizduojamos mašinų suvirinimo grandine viena ant kitos.

Turiny labai protingas vilkų ve-s-lės šuo' apstato šunų gaudytojus ir prisiima prie aktorės de darbo (Madeline Kahn). Gindamas jos garbę, Won Ton Ton krenta į aki studijos direktoriui (Art Carney) ir beklaidžiam režiseriui (Bruce Dern), kurie gaminiojai futuristiškų filmų idėjų (milžiniškas ryklys ter-orizuoja pajūrio gyventojus, mažą mergaitę sėdono apsesta žemės drebinimas sutrykina Los Angeles).

Pagal Rin Tin Tin tradiciją, šuva višta žvaigždė. Tačiau ir jis neiš-vengia numukimo į padugnes, nu-traukdamas su šavim režisierių ir aktorę. Šunį atskiria nuo jo, ir jis patenka į abejotinos reputacijos šunų dresavimo grupę. Tačiau ak-torė sužiba vėl kaip komedijantė ir ji ieško šuns, ją pradžioje išgarsi-ko šuo, ir pradžioje...

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGĖJAMS

Daug sutaupysite perkdami įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite pa-togi planu atidedant pasirink-tus reikmenis ypatingai progai. Pilmui užbaigtu foto nuotraukų aptarnavimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Tel. PROspect 6-0998
Chicago, Illinois. 60629

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS,
ADDING MACHINES
AND CHECKWRITERS
Nuomoja. Parduoda, Taiso
Virs 50 metų patikimas jums
patarnavimas.
5610 S. Pulaski Rd., Chicago
Phone — 5814111

1976 M. ESKURSISIJOS Į LIETUVĄ

- # 5 Birželio 14 iki birželio 29
- # 6 Birželio 28 iki liepos 12
- # 7 Liepos 5 iki liepos 19
- # 8 Liepos 12 iki liepos 26
- # 9 Liepos 19 iki rugpjūčio 2
- # 10 Rugpjūčio 9 iki rugpjūčio 23
- # 11 Rugpjūčio 16 iki rugpjūčio 30
- # 12 Rugpjūčio 23 iki rugsėjo 7
- # 13 Rugsėjo 20 iki rugsėjo 28
- # 14 Spalio 4 iki spalio 13
- # 15 Spalio 11 iki spalio 19
- # 16 Lapkričio 1 iki lapkričio 9
- # 17 Gruodžio 7 iki gruodžio 15
- # 18 Gruodžio 20 iki sausio 4

- Maskva, Vilnius, Roma 1180.00
- Maskva, Vilnius, Ryga, Leningradas 1051.00
- Maskva, Vilnius, Roma 1166.00
- Maskva, Vilnius, Sveicarija 1206.00
- Maskva, Vilnius, Ryga, Leningradas 1051.00
- Maskva, Vilnius, Roma 1160.00
- Maskva, Vilnius, Sveicarija 1206.00
- Maskva, Vilnius, Ryga 1051.00
- Maskva, Vilnius (viena savaitė) 760.00
- Maskva, Vilnius (viena savaitė) 760.00
- Maskva, Vilnius (viena savaitė) 760.00
- Maskva, Vilnius (viena savaitė) 677.00
- Maskva, Vilnius (viena savaitė) 677.00
- Maskva, Vilnius, Ryga 676.00

KAINOS PADUOTOS YRA NUO NEW YORKO ARBA BOSTONO — NUO CHICAGO REIKIA DAR PRIDĖTI \$119.00

VISAS GRUPES LYDYS PATYRĖ VADOVAI VISOS GRUPES BUS Į DIENĄ VEZAMOS Į KAUNĄ, TAIP PAT IR Į TRAKUS 1/2 DIENOS

Lietuvių ekskursija | Meksiką — 7 dienas — tik \$300 (po du į kambarį). Išvyksta gruodžio 4 d., 1976

1977 m. vasario mėn. ekskursija į Havajus

SKUBĖKITE REGISTRUOTIS — VIETŲ SKAICIUS RIBOTASI

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643 Tel. (312) 238-9787

Air fares subject to change and/or government approval.

Taip pat darome dokumentus giminių šlovietimui | Ameriką pasisvečiuoti

KELIONĖ IR VIEŠNAGĖ PAS TAMOŠAIČIUS

(Atkelta iš 2 pusl.)

Dargis su Tamošaičiu, abu daug dienų praleidę kaimuose, rinkdami ir studijuodami sodžiaus meną, beria atsiminimą po atsiminimo, nuotykį po nuotykio, vieną jau dilstančios praeties perlą po kito. Čia, Kazy, juos visus sudėjus, išeitų nebe laiškas, bet gražios beletistikos tomelis. Dievuliau, kiek žmonėse slypi nuostabių dalykų, tik kaip tu juos visus besudėsi į raštą...

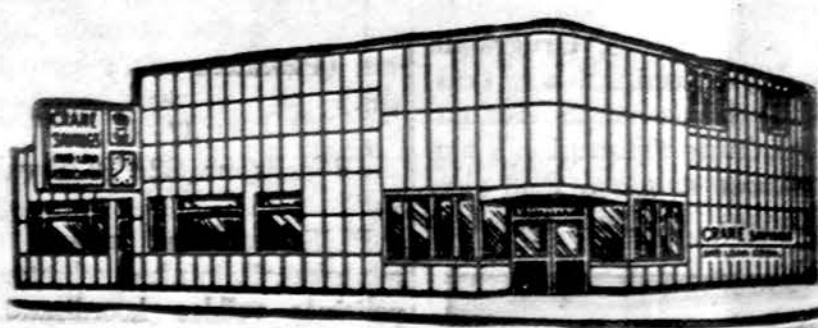
Nepajutom, kaip laikrodinis už-bėgo bene trečia valanda, ir vyrija nakvoti prie vandens taip ir nebeutruakė. Ponios Anastazijos rūpestiu susikamšė čia pat. Reikėjo nusiūsti visiems, ypač man, vežikui, kad vadeles iš rankų nekristu. Ryta žadėjom juk ankstokai patraukti į Ottavą, pamatyti, kas ten matytina, kokių ten didžiojo meno turty yra, bet kur tu, žmogau, perkimštas išpū-džių, užmigi. O ir tom pačiom akim pakilė (bent aš tai tikrai), sužinom, kad vakar nematėm jų bibliotekos, kurios dauguma atsi-vežė iš Lietuvos. Čia viskas, kas buvo ir mano paties turėta, rink-ta, branginta, o paskum palikta. Imi knygas, verti, lyg būtum atsi-radęs prie savo lentynų. Čia ir Petravičius, ir Augius, ir Ratas, ir visi kiti. Vartai ir sarmata, kad turėjai ir palikai, o Tamošaičiai nepalikio nieko, nieko pakeliui neprarado, ir tu stovi dabar čia ir jauties, lyg stovėtum tautos šventovėje, į kurią nesi per daug vertas kojos įkelti.

Paskum dar syki į studiją. Va-kar nebuvo kada, tik prabėgom,

nes Anastazija jau šaukė į posė-dį su antim. Šiandien reikia dar peržiūrėti krūvas Tamošaičio li-tografijų, naujuosius jo tokiu per-matomu skaidrumu perlietus ta-pybos darbus, taip labai nutolu-sius nuo anų gedulingųjų, spyg-liuotom linijom sukapotų, jog nežinodamas negalėtum spė-ti juos išėjusius iš tos pačios ran-kos. Reikia dar perversiti šutves Tamošaitienės tapybų, dar kartą stabterėti prie kilimais apmestu staklių. Ji visą mūsų buvimo lai-ką buvo Mortos vietoje, užsiėmu-si, kad mums, perėjūnams, ko nepritruktų, neturėjo net valan-dėlės kada nuvesti prie savo dar-bų, neiškilojo jų prieš akis, o drobių ir jos gausybė. Ir nuosta-bių drobių.

Kol išžiūrėjom, kol perėjom paveiksais ir ikilimais nukabinė-tas sienas, saulutė pakilo į vidur-dienį. Išsisukubinom į Ottavą pa-matyti didesnių, garsesnių meno darbų ir, — o Viešpatie! Jau mi-nėjau. Eilė plytų, kelios tųpyk-lės, grubiai nutepti lentgaliai, kelios gelems susodinti ar ark-liams girdyti (jeigu sandarios) dėžės. Nors Tamošaičių namu-se kai kur ir grindys lūmipsi ir laiptų turėklai kliba, bet tik vie-no vienintelio, nors ir kukliausio jų paveiklo ar audinio nemai-nyčiau į tą klaidią beprotybę, i-žmogaus kūrybinio talento iš-niekinimą, i piktą pasijuokimą iš žmogaus inteligencijos, kuri pa-matėm tenai. Reikėjo užmiršti, kad yra kur Ottavą ir dar viena dieną pasirausti Tamošaitynėje.

Tavo Jurgis

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

R. B. PIETKIEWICZ, Pres.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

VALANDOS SEPTAD 9 v. r. iki 12 v. d. — Trečiadienį uždaryta
ANTRAD 10 PENKTAD 12 v. r. iki 6 v. vak
PIRMAD 10 KETVIRTAD 9 v. r. iki 4 v. v.

7 1/2% Mokamas už 6 m. sertifikatus. Minimum \$1,000
6 1/2% Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000
5 1/2% Investavimo Mokamas už sąskaitas.

PINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELNO NUOREMCIUS NUO 1 D.

Dividendai mokami kas 3 mėnesiai

Lietuviai kviečiami į ADMAVE'S CHICAGO CAMP

Perrault Falls, Ontario, Canada

prie LAC SUEL ežero

LIETUVIAI SAVININKAI

PUIKI ŽVEJYBA

— PUIKI GAMTA

Išnuomojami namukai — "cabins" 4 — 5 asmenims. Visi moder-niški patogumai: elektra, virinimui pečius, šaldytuvai, tualetai, "shower". Pagėdaujant, valgis gaminamas. Išnuomojami laiveliai.

Dėl daugiau informacijų kreiptis į

Bernice Ukso

2439 W. 46th Street, Chicago, Ill. 60632

Tel. — LA 3-0690

RED. EMILIJA PAKŠTAITĖ, 2801 W. 38TH ST., CHICAGO, ILL. 60632. Tel. (312) 927-3090

IR ŠIOMET LITUANISTINĖ STOVYKLA

Pasaulio Lietuvių jaunimo sąjungos Ryšių centro organizuojama lituanistinė stovykla yra tapusi nauja tradicija. Programa taip pat perėjo bandymų laikotarpį ir išlaikė egzaminus. Stovykloje dalyvavusieji profesoriai ir studentai yra geriausi stovyklos propaguotojai. Neperdedu sakydama, kad nebūdavo nuostabu antrą valandą ryto valgomajame pamatyti kelis studentus, kalbančius apie kirčiuotes, kitame kampe dr. Mačiūka diskutuojant ekonomikos temomis, kitas stalas apraustas knygomis ir žodynais, nes kai kuriems reikia paruošti rašybos namų darbus.

Jau treči metai iš eilės suteikiama tokia proga lituanistikai besidominti jaunimui pasigilinti lietuvių kalboje, literatūroje ar istorijoje. Stovykla yra skiriama studentams ir jauniems profesionalams, laisvai kalbantiems, rašantiems ir skaitantiems lietuviškai.

Stovykla įvyks rugpjūčio 15 — 27 d. d. Loyola of the Lakes rekolekcijų namuose, netoli Kent valstybinio universiteto, Ohio. Programa jau suplanuota ir pradėta registracija.

Dalyviai galės rinktis iš šių aštuonių kursų:

1. Linksnų mokslas (mokyk. Stasys Barzdukas iš Clevelando).
2. Kirčių mokslas ir 3. Žodžių daryba (prof. Antanas Klimas iš Rochesterio).
4. Lietuvių rašyba (kun. Juozas Vaišnys, S. J. iš Chicagos).
5. Nepriklausomos Lietuvos istorija ir 6. Pokario Lietuva (prof. Benediktas Mačiūka iš Connecticut).
7. Lietuvių apysaka (prof. Ilona Gražytė-Maziliauskienė).
8. Lietuvių poezija (prof. Rimv. Šilbajoris iš Ohio).

Vakaraš numatytos įvairios programos — lietuvių susukti filmai, paskaitos, literatūros, humoro vakarai ir pan.

Nepraleiskite puikios progos. Dvi savaitės gražioje aplinkoje, studijuojant ir poilsiaujant. Stovyklautojai bus apgyvendinti labai patogiose patalpose su profesionaliu aptarnavimu. Stovyklos mokestis — tik 100 dol. dviem savaitėm. Norintieji įsigyti universitetinius užskaitus iš Kent State universiteto turi sumokėti papildomą mokestį: 69 dol. už tris valandas arba 137 dol. už šešias valandas quarter hours.

Nedelskit, nes dalyvių skai-

Rita Vilienė, Kanados Lietuvių jaunimo sąjungos valdybos narė, JAV LSS suvažiavime Washington.

šius yra ribotas: 45 asmenys. Užsiregistravusiems bus prisiunčiama kursų pasirušiamoji medžiaga, su kuria prašoma susipažinti, prieš prasidedant stovyklai. Norintieji dalyvauti, kreipkitės į Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos Ryšių centrą: 2422 West Marquette Road Chicago, Ill., 60629 telefonas (312) 476-0601.

STUDIJŲ SAVAITGALIS KENTE

Siaurės Amerikos Lietuvių studentų sąjungos antrasis Studijų savaitgalis įvyks š. m. birželio mėn. 26 — 27 d., Kent valstybiniame universitete, Ohio. Visi studentai kviečiami gausiai dalyvauti šiam svarbiame suvažiavime. Suvažiavime bus svarstomos labai aktualios temos: dr. Viktoras Stankus "Lietuvių jaunimas ir jaunimo organizacijos". Ingrida Bublienė "Moteriš lietuvių ir amerikiečių visuomenėje"; kun. Gediminas Kijauskas, S. J. "Lietuviškos parapijos"; prof. dr. Jonas Cadow "Lietuvių imigracija į Jungtines Amerikos Valstijas"; Liudas Sagys "Lietuvių tautinių šokių istorija ir išsivystymas"; J. Polukaitis "Lietuvių spauda

nuo antro pasaulinio karo iki dabarties".

Bus skiriama laiko taipgi universitetų klubų pranešimams, diskusijoms, statutiniais pakeitimams ir įvairiems projektams. Suvažiavimą organizuoja Cleveland State universiteto studentų klubas. Nakvynė — 5.00 dol. vienam vakarui.

Visi, kurie domisi SALSS veikla, raginami atsilankyti ir aktyviai dalyvauti.

Dėl platesnių informacijų kreipkitės: Milda Kupcikevičiūtė, 6935 S. Maplewood, Chicago, Ill., 60629 telefonas: (312) GR 6-3875.

KOLUMBIJOS JAUNIMAS PAKILO

Kolumbijos lietuvių jaunimas, III PLJK atstovo Kęstučio Slotkaus paskatintas, ryžtasi susiorganizuoti ir veikti. Balandžio 14 d. 27 jaunuoliai iš Medelino, Caledon ir Bogotos susirinko stovyklauti. Stovyklos vadovas — Kęstutis Slotkus, komendantas — Vacys Vileikis, pavaduotoja — Gina Gaurišaitė, daktarai — Viktorė Slotkutė de Rico ir Jairo Rico.

Ketvirtadienį, balandžio 15 d., pokalbis apie Jaunimo kongreso ruošą, eiga ir nutarimus. Penktadienį — Antanas Mockus praveda pokalbį apie dabartinę Lietuvą. Po pietų buvo svarstomi Kolumbijos lietuvių jaunimo sąjungos reikalai. Po ilgų diskusijų nutarta, kad stovykloje susirinkęs jaunimas atstovauja veikliausiam Kolumbijos jaunimui ir nėra ko laukti — reikia įsteigti Kolumbi-

jos LJS ir išsirinkti valdybos narius. Tas pareigas apsiėmė Olga Ralytė, Bruno Venslauskas, Gina Gaurišaitė, Vacys Vileikis, Nely Vileikytė ir Vacys Kęstutis Slotkus.

Šeštadienį Medelino jaunimas pranešė apie savo veiklą, o po pietų — įvairių vėlykinių papročių pristatymai.

Vėlykų dieną — išskilmingi pusryčiai ir šv. Mišios. Organizatorių nuomone: "Ši stovykla mus visus labai sujungė ir liko noras toliau kartu dirbti ir jungtis! Nuotaika puiki, labai daug pasiekta".

Naujoji KLJS valdyba planuoja sudaryti Kolumbijos lietuvių jaunimo sąrašą, išleisti informacinį leidinį ir suorganizuoti tarptautinę stovyklą kartu su Venecuelos jaunimu.

PROF. PUZINAS DESTYS PED. LIT. INSTITUTE

Prof. dr. Jonas Puzinas pakviestas Pedagoginiame lituanistiniame institute Chicagoje dėstyti lietuvių tautos istoriją vietinam a. a. Jurgio Pėteraičio. Lietuvių kalbos ir literatūros asistente Ped. lit. institute patvirtinta Vilija Kerelytė.

Dr. Benediktas Mačiūka, kun. Juozas Vaišnys, S. J., mokyk. Stasys Barzdukas ir dail. Danguolė Stončiūtė 1975 metų Lituanistinės stovyklos vakarinės programos metu.

Pereitę metų Lituanistinės stovyklos dalyviai (iš kairės į dešinę): Paulius Kuras, Godiminas Mažeika, Kristina Sabalytė ir Valva Vėbrajė stiprinasi.

TREČIOJO KONGRESO NUTARIMAI

(Tęsinys)

37

PLJS valdyba yra atsakinga už kongreso studijų dienų programą. PLJS Ryšių centras, vadovaudamasis studijų dienų programa, bent šešis mėnesius prieš kongresą paruošia vadovėlių, kuriame būtų ne vien tik bibliografinė medžiaga. Kongreso atstovų susirinkimai, posėdžiai bei kit pasitarimai kongreso metu yra PLJS valdybos žinioje.

38

Kongreso komitetas rūpinasi visais kitais kongreso ruošos darbais, įskaitant stovyklos programą, patalpas, nakvynes, transportą ir t.t.

39

IV PLJK numatytas 1979 m. liepos mėn. Europoje. Jaunimo kongreso komitetas bus sudarytas Vokietijoje ir jam talkins PLJS valdyba ir PLJS Ryšių centras. Jaunimo kongreso atstovai iš Vokietijos atsklaus savo krašto visuomenės dėl galimybių kongresą surengti ir pusę metų bėgyje apie tai praneš PLJS valdybai.

Jaunimo sąjungos reikalai

40

Jaunimo kongresas reiškia padėką kun. Antano Saulaičio vadovautai PLJS valdybai už jos pastangas, dedant pagrindus naujai susikūrusiai Pasaulio Lietuvių Jaunimo sąjungai.

41

Jaunimo kongresas, siekdamas įgyvendinti jaunimo susiorganizavimo mintį visuose kraštuose, kur yra lietuviško jaunimo, a. ragina krašto LJS valdybas stiprinti savo veiklą.

b. prašo Jaunimo kongreso atstovus iš Australijos galutinai pabaigti Australijos LJS organizavimo darbą.

c. prašo Jaunimo kongreso atstovą iš Kolumbijos ir Jaunimo kongreso atstovą iš Švedijos rūpintis įsteigti Lietuvių Jaunimo sąjungą tuose kraštuose ir prašo PLB vicepirmininką jaunimo reikalams tam organizavimui talkinti.

d. prašo Jaunimo kongreso atstovus iš Argentinos, Urugvajaus ir Brazilijos susirinkti savo kraštuose ir iš savo tarpo išsirinkti vadovus, kurie rūpintųsi LJS tuose kraštuose steigimu. PLB vicepirmininkas jaunimo reikalams

K. Dilys iš Sao Paulo, iš Brazilijos, mąsto Jaunimo kongreso temomis.

yra prašomas tam organizavimui talkinti.

42

Jaunimo kongresas ragina LJS padalinius reikštis tokiose veiklos srityse, kuriomis nesirūpina jau veikiančios organizacijos.

43

LJS padalinys per savo atstovą LB valdyboje kasmet pristato bent vieną konkretų projektą ir jį vykdo kartu su LB valdyba, o to kio nesant, drauge su vietovės bendrine lietuvių organizacija.

44

Krašto LJS valdyba pagal vietos sąlygas rūpinasi lėšas savo veiklai teikti, o reikalui esant, kreipiasi į krašto LB valdybą. Tame krašte nesant LB, LJS valdyba kreipiasi į PLB valdybą.

45

Jaunimo kongresas paveda Jaunimo kongreso atstovams iš Kanados, ypač Gabijai Juozapavičiūtei, Algijui Čepui ir Kestui Viliui rūpintis sudaryti sekančią PLJS valdybą Kanadoje. Jie yra įpareigoti dvi mėnesių bėgyje pateikti valdybos sudėtinį Jaunimo kongreso atstovams korespondenciniu būdu tvirtinti.

PLJS statutiniai pakeitimai

46

(II dalis, nr. 6 "Apimtis, tikslai ir uždaviniai")

PLJS veikia Pasaulio Lietuvių Bendruomenės (PLB) ribose, glaudžiai su ja bendraudama ir bendradarbiaudama, pasilikdama teisę saugoti jaunimo interesus. (Pabraukta dalis yra priedas.)

47

(V dalis, nr. 22 "PLJS valdyba")

PLJS valdybą sudaro pirmininkas, išdėtininkas, sekretorius, politinės veiklos koordiniatorius ir du nariai. Iš viso septyni asmenys. (Pabraukta dalis yra priedas ir pataisa.)

48

(IV dalis, nr. 17 "PLJK Atstovų suvažiavimas")

Atstovų suvažiavimas vyksta pagal reguliaviną, priimtą Kongreso atstovų suvažiavimo pirmoje sesijoje. Naujajį reguliaviną priėmus, ankstyvesnįjį nustoja galioti. (Pakeičia ankstyvesnė versija.)

49

(IV dalis, nr. 18 "PLJS Atstovų suvažiavimas")

Salta atstovų suvažiavimo PLJK metu, atstovai sprendžia ir balsuoja korespondenciniuose posėdžiuose, praveduose PLJS valdybos. PLJS valdyba yra įpareigota korespondencinį posėdį sušaukti, jei jos planuojami veiksmai prieštarauja kongreso nutarimams. Dešimtadaliui atstovų pareikalavus, korespondencinis posėdis turi būti prarastas keturių savaitių po reikalavimo gavimo bėgyje. (Pabraukta dalis yra priedas.)

50

(V dalis, nr. 25 "PLJS valdyba")

PLJS valdybos kadencija tęsiasi iki sekančių rinkimų PLJK. PLJS valdyba apie metus prieš kongresą paragina visus kongrese dalyvaujančius kraštus apsvastyti galimybes sudaryti sekančią

PLJS valdybą arba PLJK komitetą. (Pabraukta dalis yra priedas.)

51

(VI dalis, nr. 28 "PLJS Ryšių Centras")

PLJS Ryšių Centras:

- a. vykdo PLJS valdybos nurodymus (Pabraukta dalis yra priedas.),
- b. rūpinasi naujo informacinio leidinio ruošimu ir platiniu lietuvių jaunimo tarpe. Leidinys leidžiamas lietuvių... jaunimo nuomones bei nuotaikas. (Pabraukta dalis iškreinta.), ir
- c. rūpinasi atskirose vietovėse organizavimu... pagrindinį centrą. (Ši dalis išbraukta.)

Sveikinimai

52

Jaunimo kongresas sveikina pavergtos Lietuvos jaunimą.

Jaunimo kongresas sveikina Nepriklausomos Lietuvos diplomatinę tarnybą, Pasaulio Lietuvių Bendruomenę, Vyriausią Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą ir numato su jais užmegzti glaudesnius politinės veiklos ryšius.

Jaunimo kongresas sveikina šių kraštų vadovus ir prašo juos kelti Pabaltijo klausimą savo kraštuose ir tarptautiniuose forumuose, ypač Jungtinėse Tautose:

- a. Maria Estele M. de Peron, Argentinos prezidentė,
- b. Malcolm Fraser, Australijos ministras pirmininkas,
- c. Gen. Ernesto Geisel, Brazilijos prezidentas,
- d. Gerald Ford, JAV prezidentas,
- e. Pierre Trudeau, Kanados ministras pirmininkas,
- f. Alfonso Lopes Michelson, Kolumbijos prezidentas,
- g. Olaf Palme, Švedijos ministras pirmininkas,
- h. Juan M. Bordaberry, Urugvajaus prezidentas,
- i. Carlos A. Peres, Venecuelos prezidentas,
- j. Helmut Schmidt, Vokietijos kancleris ir
- k. kitų vyriausybės vadovus, kurie palankūs Pabaltijo klausimui.

Jaunimo kongresas sveikina Jungtinių Tautų generalinį sekretorių Kurt Waldheim ir prašo jį atkreipti dėmesį į Pabaltijo klausimą.

Jaunimo kongresas sveikina popiežių Paulių VI ir prašo jį remti lietuvių tautą, kuri yra katalikų avanpostas rytų Europoje.

Jaunimo kongresas kreipiasi į Sovietų Sąjungos Komunistų partijos sekretorių Leonid Brežnev, reikalaujamas baigti Pabaltijo okupaciją ir religinį bei tautinį Lietuvos žmonių persekiojimą. Kongreso nutarimai ir sveikini-

MŪSŲ VEIKLA

• Northwest universiteto atstovybė pravedė rezoliuciją ir viso universiteto vardu nusiuntė telegramas senatoriui Percy ir kongresmanui Mikva kalinamos Nijolės Sadūnaitės reikalui. Universitetas taipgi paskyrė \$305.00 veiklajam lietuvių studentų klubui parenti.

• Amerikos lietuvių Romos katalikų federacijos jaunimo sekcija, suprasdama Amerikos lietuvių katalikų tarnybos svarbą, pravedė vajų, kurio metu buvo surinkta \$850.00. Laukiama, kad kitos bendrinės organizacijos prisidėtų prie šio reikšmingo darbo.

• Studentų Ateitininkų sąjungos leidinys yra "Gaudiamus". Dar turime 1975 m. egzempliorių. Jei norit nemokamai gauti, kreipkitės: SAS Centro valdyba, 333 Winton Road South, Rochester, New York 14618.

• Kanados Lietuvių jaunimo tarybos suvažiavimas įvyko gegužės mėn. 22-23 d. Windsor Ontario. Dalyvavo maždaug 40 žmonių. Tarp idomiesnių programos punktų buvo lietuvių, latvių ir estų jaunimo simpoziumas akulturacijos problemoms Kanadoje aptarti. Sudarytos penkios darbo komisijos vykdyti įvairiems projektams. Ateities darbo planuose numatyta: radijo valandėlė, parodų rengimas, sudarymas sąrašo apsisojimo vietų Kanadoje keliaujančiam jaunimui ir lietuviškų komikų galimybė.

Naujas Kanados LJS pirmininkas yra Jurgis Valaitis iš London, Ontario.

• Pasaulio Lietuvių jaunimo sąjungos Ryšių centras ruošia Linksmavakarį liepos 3, 4 d. Lietuvių namuose, Union Pier, Michigan, lituanistinė stovykla paremti. Bus baras ir maisto bufetas. Gros orkestras Vytis. Visi kviečiami gausiai dalyvauti.

nimai rašomi lietuvių kalba ir, kur galima, krašto, kur jie siunčiami, kalba. Sveikinimus bei kitus laiškus pasirašo PLJS pirmininkas ir vienas atstovas iš kiekvieno krašto, kuris yra Jaunimo kongrese atstovaujamas...

Kongreso nutarimų reikalai

53

Visi ankstyvesnių kongresų nutarimai, kurie priešinosi III PLJK nutarimams, negalioja.

1976.1.6.

Brazilija

Villa Kotska, Italic

Imk plunksną ir rašyk: "Akademinės Prošvalstės" redakcija laukia jūsų reportažų, korespondencijų, straipsnių ir minčių.